

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Fra
Vallekilde Folkehøjskole

22

Udgivet af Poul Hansen

oktober 1915

Statens pædagogiske Udgivnings
Kontor

Meddelelser.

Et fællesmøde for alle forhenværende lærlinge (elevmøde) afholdes her ved folkehøjskolen hvert år den tredje søndag i juli. Det begynder om formiddagen med gudstjeneste i Korskirken.

Efterårs mødet 1916 er bestemt til at afholdes i de fire dage søndag—onsdag d. 24.—27. septbr. De, der ønsker at overnatte her ved nævnte lejlighed, må selv medbringe tæpper (el. sængklæder).

De tidligere årgange af »Fra Vallekilde folkehøjskole« er udsolgte med undtagelse af nr. 18, 19, 20 og 21. Disse årgange kan fås imod til højskolelærer Valdemar Bennike at fremsende 50 øre + 5 øre i postpenge. Ligeledes fås sammesteds — mod fremsendelse af 50 øre + 5 øre i postpenge — en gengivelse af Viggo Pedersens tegning: »Ernst Trier taler«.

Hos undertegnede fås:

Ingeborg Trier Hansen af Poul Hansen ..... 50 øre.

Ligeledes hos undertegnede så vel som hos enhver boghandler fås:

25 års skolevirksomhed i Vallekilde af Ernst Trier. I. 1 kr.

do do do. II. 75 øre.

Højskoleforstander Ernst Triers efterladte papirer i

udvalg ved Poul Hansen ..... 1 kr.

Tovellille. Skuespil i tre handlinger af Poul Hansen.... 75 øre.

Ernst Trier og Marie Abel, En brevveksling ved Poul

Hansen ..... 3 kr. 85 øre.

Medlem af »Vallekilde folkehøjskoles lærlingeforening« kan enhver blive, som i årligt bidrag til foreningen betaler mindst 1 kr. Vedkommende vil da i løbet af novbr. eller decbr. af kassereren få årsskriftet »Fra Vallekilde folkehøjskole« tilsendt på postopkrævning, som betales af modtageren. Forandring af adresser må mældes til kassereren inden hvert års 1ste oktbr.;

Poul Hansen.

Det kunde til indledning i år måske være på sin plads at minde om, at vort årsskrift jo ikke er en bog udsendt til offentligheden, men et led i den række årlige henvendelser højskolen her udsender til sine *gamle elever*.

Kun med dette fremhævet tør en årgang som denne vove sig frem i den stærkt personlige og private form, som den i år har fået påtrykt af de mange mindefester.

— De sidste dage af pigeskolen forrige sommer — 1914 — var mærkede af det store verdensuejr, som var i færd med at trække op over det ulykkelige Europa. Især var de sønderjydske piger ængstelige. Brød det for alvor løs, skulde mange af dem se deres kære drage af sted til det blodige stævne, og tvivlsomt vilde det da være, om de kom hjem igen med liv og lemmer.

Især vor sidste „morgensang“ mindes jeg som underlig præget af denne tunge alvor.

Pigerne kom jo da over den afspærrede grænse uden synderligt besvær; men det samme kan just ikke siges om deres tøj; for fleres vedkommende fik det ikke lov til at blive sendt videre; man havde andet at bruge jærnbanevognene til. Enkelte måtte sende vogn

flere mil op til grænsestationen for dér personligt at afhente det.

Fodtur til Vejrhøj.

Peter Augustinus som soldat.

Indmeldelserne til vor vinterskole havde tegnet særdeles lovende, der var indmeldt mange ved sommerskolens slutning; men da verdenskrigen brød løs, indtrådte der en så godt som fuldstændig standsning; på ganske enkelte undtagelser nær kom der ikke fler; men i dets sted indtraf nu afmeldelser fra dem, der var bleven indkaldt. Inden november var antallet på den måde sunken med omtr. 40. Med de få, der var kommen til, begyndte vi så

skoleholdet med omtr. 140, der så steg lidt i efterårets løb.

Men af disse var der 16, der hver dag kunde vænte at modtage deres pas.

At dette dog blev undgået, skyldes en henvendelse fra „Foreningen for høj- og landbrugsskoler“, som gennem sin bestyrelse fik udvirket, at indkaldelsestiden for sådanne blive

Valdemar Nielsen som soldat.

Posten vøntes.

Posten uddeles.

udsat. Vi mistede derfor kun 4–5, der skulde indtræde i rytteriet el. garden.

Mens det gik sådan med eleverne, gik det heller ikke stort bedre med lærerne. Den 15de decbr. måtte Peter Avgustinus ind til sikringsstyrken. Han, der

Skiløb ned ad Solbakken.

havde lært som marinesoldat, blev oversat til fæstningsartillerist og kom ud i de hurtigt opførte skanser på Amager.

Vi fik ham ikke tilbage igen før den 21nde febr.

Nu gik skolearbejdet atter en lille tid for fuld kraft; men så den 10ende marts kom der bud efter Valdemar Nielsen. Han kom som fæstningsartillerist ud til vestfronten af Københavns befæstning, og med undtagelse af et par søndagsbesøg, han fik lejlighed til at glæde os med, var hans arbejde blandt eleverne forbi for vinteren.

Alt dette i forbindelse med de daglige bladedelelser fra de frygtelige krigsskuepladser og spændingen for, hvorledes det skulde gå vort lille land, stillede dette skolehalvår stærkt i *Verdenskrigens tegn*.

Også på sommerskolen i år kunde vi mærke krigens indflydelse men — mærkelig nok — ikke så stærkt som på vinterskolen. Mest gjorde denne indflydelse sig gældende derved, at elevantallet gik noget ned. Fra Jylland havde jeg modtaget flere breve med beklagelse over, at vedkommende ikke i sommer turde vove sig den lange vej til Sjælland, men enten opsatte højskoleturen til et andet år eller tog på en skole i hjemmets nærhed.

Alligevel kom her jo — også hvad tallet angår — et godt skolehold, og vi fik lov til i fred at føre vort arbejde til ende.

Blandt dagene med lidt mere festligt præg kunde måske nævnes den dag, da vi havde besøg af Højby ungdomsforening med sang, musik og lidt oplæsning; grundlovsdagen med foredrag af Vilh. Larsen og mig; endvidere den dag, da Odsherreds afholdsforeninger gæstede skolen, og hvor der også holdtes foredrag i haven; længst mindes vel nok vort herlige elevmøde med dets op mod 1000 deltagere. Denne dag bliver mer og mer skoleårets egentlige festdag.

Hoppet.

Også til vore udflugter havde vi i år det fineste vejr og den herligste stemning.

— I foråret 1914 og senere i løbet af sommeren følte jeg mig ofte legemligt utilpas uden rigtig at kunne klare mig, hvad der var i vejen. Det tog en del til i løbet af høsten, og jeg rejste da ind til en specialist i Køben-

Højby ungdomsforening på besøg.

Grundlovsfest.

havn og lod mig undersøge. Han erklærede, at mit hjerte var overanstrengt og trængte til hvile, som jeg i ferietiden måtte se til at skaffe det.

Dette var da grunden til, at jeg måtte bryde de løfter, jeg havde givet om foredrag i efterårets løb på forskellige steder i landet.

Besøg af Odsherreds afholdsforeninger.

Foredrag på skovturen.

Disse foranstaltninger hjalp da også for så vidt, at jeg, da vinteren kom, befandt mig betydelig bedre og nu med glæde atter kunde tage mit arbejde op som sædvanlig på skolen

I lærerinderne Ingeborg Kjems' og Johanne Junger-

Ved elevmødet. Før indrykningen på gymnastikpladsen.

sens sted havde vi i år Ingeborg Helveg og Sigrun Øyås Hansen.

Den førstnævnte af disse er datter af Thorvald Helveg i Idestrup, tidligere præst i valgmenigheden her i Vallekilde, nu i Idestrup på Falster; den sidste er datter af min tidlig afdøde, yngste broder Andreas H., der arvede vort fødehjem i Sødinge på Fyn.

— Med denne sommers skolehold afsluttede Valle-

På elevmødedagen.

kilde folkehøjskole så sit første halve hundred-års arbejde. Når man undtager den allerførste sommer (1866), har hvert halve år haft sit skolehold — om vinteren unge mænd og om sommeren unge kvinder.

Tallet og navnene på alle dem, der i disse 50 år har virket her som lærere og lærerinder kan jeg ikke nøjagtig opgive, da jeg ikke er i besiddelse af tilstrækkelige oplysninger fra skolens første år; men det er ingenlunde nogen lille flok.

Af dem, der var med hin vinterdag i Vallekilde præstegård, hvor beslutningen blev taget, om at skolen

skulde oprettes*), lever endnu kun de tre: fru Betty Hoff, den gamle skrædder Jens Pedersen og Alida. Alle de andre har tiltrådt den sidste store rejse.

Af det første skolehold findes dog endnu adskillige i live.

Blandt de af skolens venner, der i år er gået bort, vil jeg her nævne Marie Junker; men om hende mere senere.

Sigrun Øyås Hansen.

Ingeborg Helveg.

Af fester udenfor skoletiden skal her også omtales de to sølvbryllupper her ved skolen. Det første var Sigrids og mit (2. april), det andet Trines og Valdemar Bennikes (3. august). De findes bægge omtalt her senere i bogen.

Hvad det første angår, da vil jeg gerne hér benytte lejligheden til at bringe vore gamle elever vor bedste tak for den festlige glæde, de på så mange måder beviste os. Det ny, store Danebrog og den høje,

*) Se „25 års skolevirksomhed i Vallekilde af Ernst Trier.“

ny flagstang hilste os allerede i den tidlige morgenstund fra sidste vinters skolehold, og senere på dagen ved det store festbord nåde overraskelsen sit højdepunkt ved overrækkelsen af den store pengegave fra „gamle elever“.

Vi er dybt rørte over al den venlighed og trofasthed, der hér har mødt os, og når vi nu takker derfor,

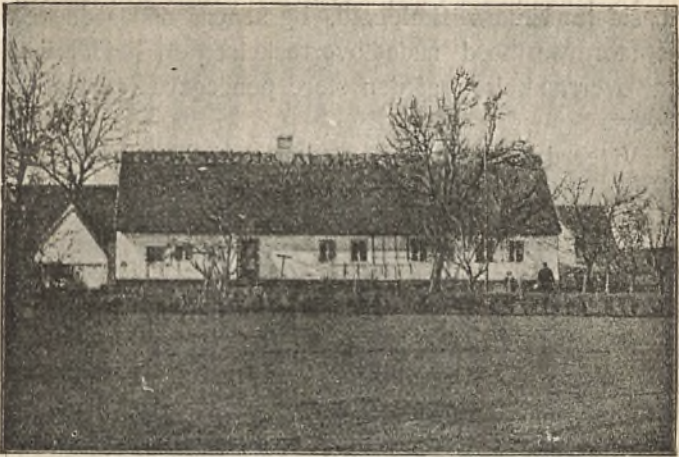

Når eleverne er rejst.

vil vi gøre det ved at gentage, hvad vi lod indrykke i Højskolebladet kort efter festen:

Tak for vennebud til Vallekilde,
 sendte til vort sølverbryllupsgilde,
 tak for breve og for gaver mange,
 tak for taler, telegram og sange,
 tak for varme smil og tanker milde —
 dyre drik fra stærke minders kilde!
 — Endnu fyldt af glæden og af glansen
 hilser eder under sølverkransen
 Eders venner

Sigrid og Povl Hansen.

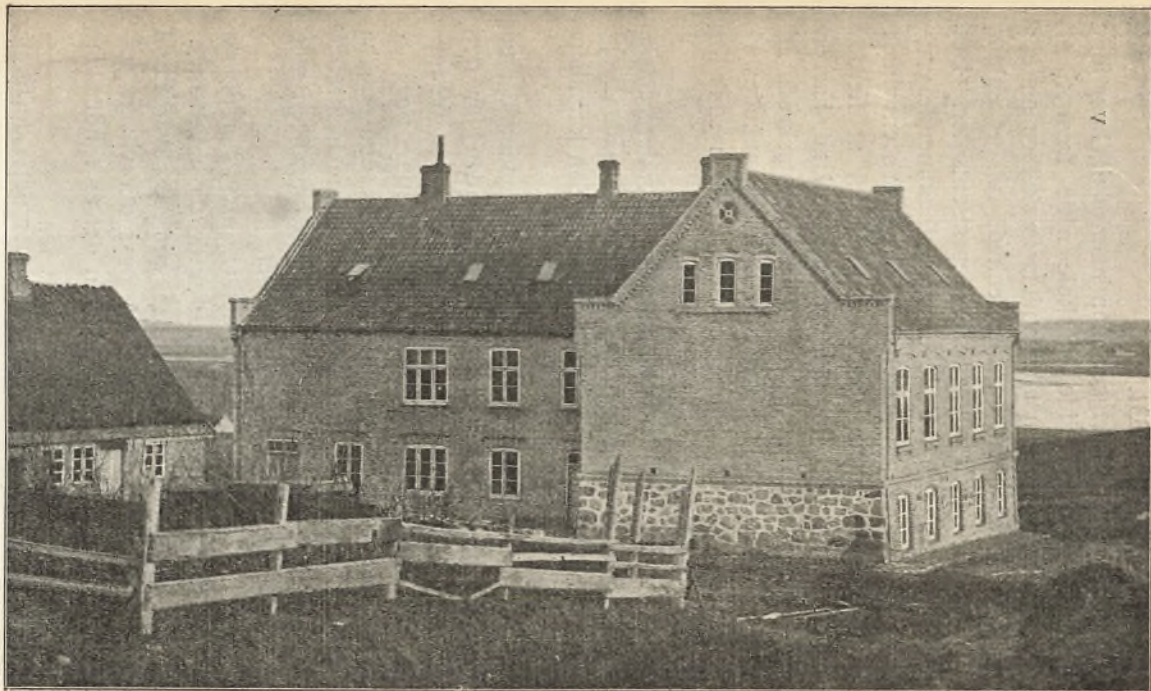
Peder Frederiksens gård i Vallekilde, hvor skolen holdtes den første vinter. Nu nedbrændt.

Den 1ste novbr. 1915 fylder vor skole her så de 50 år. Jeg benytter da lejligheden til at kaste et blik tilbage over dens kår i det henrundne tidsrum.

Tallet på den ungdomsskare, som i dette halve hundredår her har „været på højskole“, når nu tæt op mod de *femten tusinde* (nøjagtig 14,964), dog må der naturligvis regnes med, at et mindre antal deraf har været her i to halvår og således er regnet med to gange.

Når det så ofte hævdes, at højskolen praktisk talt *kun* er en skole for gårdmandsstanden, så ses af efterfølgende blad I*), at dette i hvert fald ikke gælder for Vallekilde; ti af dens samlede elevflok er end ikke halvdelen gårdmændsbørn, nemlig kun i alt 6316. Dog må det på den anden side indrømmes, at ingen anden stand kan møde frem med et lignende antal som denne.

*) Disse blade er udarbejdede af skolens lærer Valdemar Bennike.

Vallekilde folkehøjskole 1867 (set fra nordvest).

Nærmest kommer „husmænd og indsiddere“, men når dog kun til tallet 4831.

Af blad II og III lægger man mærke til, hvor forbavsende hurtig Vallekilde højskole nåde frem til at samle elever fra næsten alle landets forskellige amter; det bliver efterhånden en sjældenhed, om et enkelt amt et enkelt halvår savner sine repræsentanter. Betydningen heraf kan for elevernes vedkommende vanskeligt sættes for højt. Dette, at de således en vinter eller sommer igennem daglig kommer til at færdes blandt jævnaldrende fra alle egne i vort land, har en forbavsende ævne til at udvide de unges synskreds ud over hjemegnens snævre grænser og indskrænkede forhold, ligesom det også hjælper dem til åben sans for det *fælles* danske.

Allerstærkest gælder dette naturligvis Sønderjyderne. Disse skulde vi meget nødig savne i en sådan ungdomskreds, der samler sig om alt hvad dansk åndsliv ejer og indeholder.

Noget af det samme gør sig også gældende med hensyn til de forskellige livsstillinger inden for den samme elevflok; at leve dagligt sammen med mennesker, hvis livsstilling tilhører andre samfundslag, og hvis arbejde former sig helt anderledes end det, vi plejer at virke i og med, har den samme frigørende og velgørende indvirkning på én, som omgangen med dem fra de forskellige egne af landet.

Det er jo tit nok gjort gældende, at vi her stærkt savner byboerne; men helt borte er de da heller ikke; som det af sidste års opgørelse kan ses, var her i sommer 18 „fra købstæder“, så også dér vil en gensidig påvirkning blive mulig; men det er sandt: Her vilde et større tal gøre godt.

Mellem de forskellige landsdele var det i de første år Sjælland, der afgav langt det største tal af den årlige

elevflok. Dette har dog senere ændret sig stærkt, og nu er det lige så afgjort Jylland — og her igen særlig Vestjylland — der møder talrigst frem. I de senere år har omtr. de to tredjedele af elevflokken havt deres hjem vest for Lille bælt.

Inden for de forskellige amter kommer Holbæk (skolens hjemsted), som det sig hør og bør, ind „som en smuk nr. 1“ med antallet 2576, altså over halvtredje tusind alene fra dette amt. Men som det næste står Ringkøbing med 1278, omtr. halvdelen af hint.

Nr. 3 i rækken er fra landets tredje hoveddel Fyn. Det er Odense (og Assens) amt med 901. Svendborg amt er dog lige i hælene med tallet 872 o. s. v. Som de sidste i rækken træffes Maribo amt med 254 og Færø amt med 159.

Af blad IV afbilder de to linier elevtallets stigning og fald gennem de 50 år. Den prikkede linie (sommer-skolens) viser, at de stærkeste omslag er foregået med kvinderne. I årene efter Triers død var den endogså nede i halvfjærdserne, hvorefter den atter i de følgende år stiger stærkt.

Skolen her har i dette halve hundredår undergået store forandringer både i det ydre og i det indre

Bygningerne er meget ændrede, ombyggede og udvidede; elevskaren, der i de første år kun var lille, er senere bleven stor; og de få lærere er bleven til en flok.

Hvorvidt en sådan vækst er af det gode, kan der naturligvis siges meget om, og er der bleven sagt mer end meget om

At en „stor“ højskole har sine betydelige vanskeligheder at arbejde under er selvfølgelig; men det bør dog også fremhæves, at den har sine ligeså afgjorte værdier. Jeg har således allerede nævnt betydningen af samlivet med jævnaldrende fra alle de forskellige egne af vort land, ja til tider endog udenfor vort land,

Vallekilde folkehøjskole før ombygningen 1907—8 (set fra nordvest).

betydningen af samlivet med jævnaldrende i de forskellige livsstillinger fra by og land, fra håndværk og handel, landbrug og søfart o. s. v. Er skolen for øvrigt i den gode ånds tjeneste, da vil den enkelte unge også her have de bedste betingelser for i den store skare, der lytter til og påvirkes af *det samme ord* at finde dem, der kan forstå ham, og som han kan fuldtud dele sin verden med. Kort sagt: Her er der god og virkelig mulighed for, at han kan finde de ungdomsvenner, i hvis fortrolige kreds et menneske kan opleve nogen af sine lykkeligste stunder, og uden hvem et menneskeliv altid vil komme til at savne en af de største glæder, man som ung kan møde på sin vej i livet.

Det er selvsagt, at på en „lille“ højskole kan forstanderen bedre nå at komme i personligt forhold til eleverne enkeltvis. Dette er jo forholdvis vanskeligere, ja, kan blive uoverkommeligt for ham, når skolen når en vis størrelse; men herpå er jo bødets — ja mer end bødets, om han da sørger for at knytte dygtige og betydelige mænd og kvinder til sin skole. Ti selv den „bedste“ højskoleforstander, den der er bedst egnet og rigest udstyret til sin herlige gerning, vil jo snart erfare, at til *alle* elever i et skolehold kan han dog ikke nå. Han nødes til at erkende, at den el. den har han ikke nøglen til at lukke op for. Men hvor ofte kan det da ikke ske, at hvad *han* ikke kunde, det kunde den eller den af hans medhjælpere; denne mand — eller kvinde — havde netop den erfaring, der skulde til, sad inde med de åndelige betingelser, som her var nødvendige, og således kan da både denne og hin blandt de unge alligevel nå til fuldt udbytte af sin skoletid; det var blot ved en anden, han skulde hjælpes.

Dette er jo ikke noget sjældent men netop noget, som jeg tror, enhver forstander ved en „stor“ skole har oplevet, og som han i al ydmyghed kun kan have

grund til at glæde sig over og være sine gode og trofaste medhjælpere taknemmelig for.

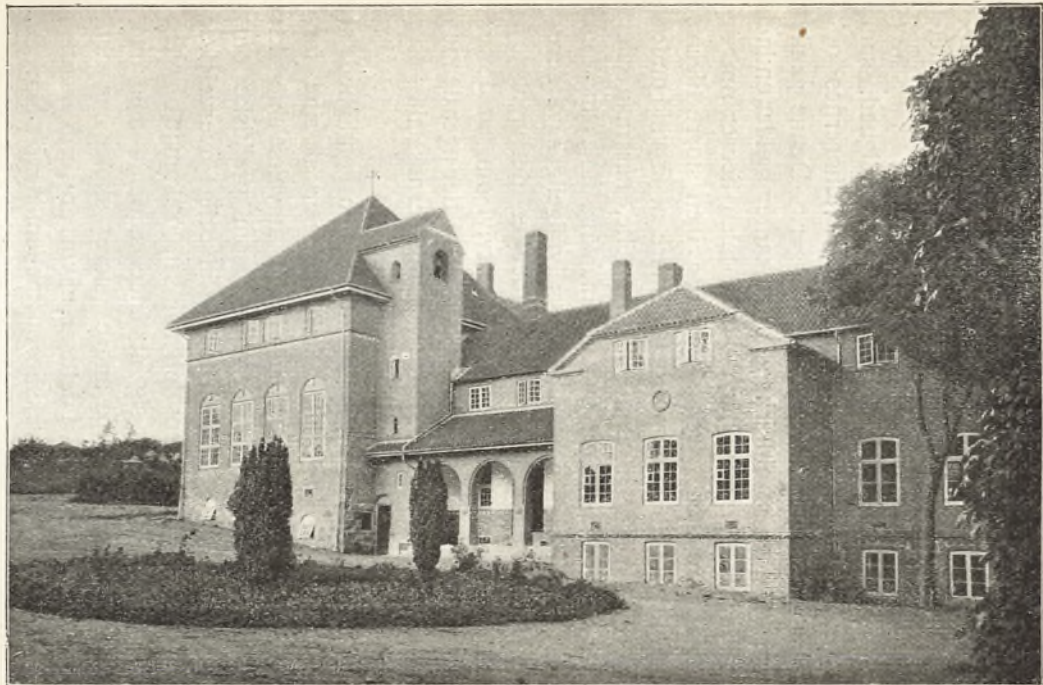
Til en „stor“ skole låner jo gjerne en enkelt mand navn; men i virkeligheden er det tit så, at dens arbejde udføres af en kreds af mennesker, mænd og kvinder hvor det kan være meget vanskeligt at afgøre, hvad og hvormeget hver især har ydet til det fælles og endelige udbytte.

Kun så meget står fast, at den enkelte elev ikke til enhver tid og i ét og alt er henvist til udelukkende at være afhængig af forstanderens person og åndelige hjælp. Tvært imod: Han kan søge og måske finde netop det, han trænger til, hos en anden eller en tredje af dem, der her arbejder med i den samme gerning.

Så vil det vel heller ikke være uden grund at pege på den glæde, der for skolens fælles lærere findes i det, man kalder „arbejdets deling“. En af dem har f. eks. lyst og trang til for sit vedkommende at fordybe sig i bibelhistorien, en anden i Danmarks-historien, en tredje i jordbeskrivelse, naturlære el. hvadsomhelst, der hører til ved ungdommens undervisning. Hvor stor den glæde er at kunne få lov til netop at sysle med det, som er ens lyst, det véd enhver, som har prøvet noget i den retning, og at fordelene for tilhørerne svarer dertil, kan der næppe tvivles på.

Det samme er tilfældet i de enkelte undervisningsfag; også der vil fordelene ved arbejdets deling gøre sig gældende. Denne lærer føler sig særlig kaldet til at undervise i retskrivning og stil, denne er lige så afgjort anlagt for den tilsvarende undervisning i regning, tegning eller hvad man nu vilde nævne. Godt da, at hver kan få lov til at arbejde med sit fag efter sit hjertes lyst.

Jeg tror, der her vil gøre sig en bestemt forskel gældende på undervisning for børn og for voksen ung-

Vallekilde folkehøjskole efter ombygningen 1907—8 (set fra sydvest).

dom. Børnene bør sikkert helst undergives den enkelte lærerpersonligheds påvirkning og opdragelse, ungdommen derimod higer spørgende mod mangfoldigheden. Når blot denne mangfoldighed træder i den samme ånds tjeneste — men også *kun* da — vil den i ungdomsskolen være på sin plads.

Hertil må endnu føjes den omstændighed, som enhver ordfører sikkert kender, at „tilhørernes opmærksomhed giver talerens ord vinger.“ Denne gamle erfaring fra en af oldkirkens prædikanter gælder endnu den dag i dag, også når — hvad talen her er om — opmærksomheden giver sig udslag i en større tilgang til skolen. Det er uomtvistelig lettere at få vind under vingerne, at få sit æmne til at smelte, når man taler til en fuldtallig skare, end om man må nøjes med en liden. Og nu må de forskellige selvfølgelig have deres forskellige meninger om, hvad der er det vigtigste i skolens dag; for mig er der ikke tvivl om, at det er foredragstimen, og derfor har alt, hvad der øger dennes rigdom og liv — således også tilhørernes tal — sin store værdi for det samlede arbejde.

Ernst Trier som
feltdegn.

Dette som en forklaring til den omstændighed, at Vallekilde højskole har af sine forstandere fået lov til at vokse sin vækst til den grænse, som praktiske omstændigheder og alvorlige overvejelser i tidens løb har sat, og som jo omtrent viser sig at falde sammen med den, man på andre „store“ skoler har valgt.

— I dette nr. af vort årsskrift afsluttes brevvekslingen mellem de to trolovede, Ernst Trier og Marie Abel. Vi når nemlig nu frem til brylluppet i Dalum, fjerde påskedag 1867. Hvad der findes af breve mellem de to ægtefæller senere, er selvfølgelig langt mere brud-

Vallekilde folkehøjskole (set fra øst).

stykkevis og næppe af så stor betydning, om end enkeltheder deraf muligvis også i fremtiden medtages.

I anledning af skolens 50 års fest udkom d. 25. septbr. disse breve i smukt udstyret bogform, og der

Marie Abel.

vil da være god lejlighed til for alle de mange elever fra de senere år, der kun har fået slutningen af brevvekslingen, at anskaffe sig det hele ved købet af bogen, som fås i enhver boghandel.

Jeg skal her anføre lidt af, hvad jeg skrev som indledning til bogen:

. . . . „De breve, som herved udgives, vil sikkert med god grund blive regnet blandt kildekrifterne til den *danske højskoles historie*, og særlig da den del af samme, som vedrører højskolen i Vallekilde.

Og dette er den vigtigste grund til deres offentliggørelse. —

Af brevenes indhold ses, hvorledes tanken om højskolen vågner i Ernst Triers sjæl inde i København efter den ulykkelige krigs slutning, og hvorledes den lidt efter lidt modnes og senere virkeliggøres derude i den lille nordvestsjællandske landsby.

Denne omstændighed giver brevene et forunderligt liv og gør læseren næsten samtidig med begivenhedernes gang.

Jeg kender ingen anden enkelt højskoles historie, der i samme grad som Ernst Triers — netop under læsningen af disse breve — på ny kan lade sig opleve. De udfylder og yderligere levendegør den ypperlige skildring, som Trier — til hans højskoles første jubelfest — udgav til oplysning om dens fremkomst.

Men samtidig kastes der — særlig ved Marie Abels breve — stærke strejflys ind over livet på højskolen i Askov i dennes første tid, mens enkelte mindre glimt viser os højskolen i Dalum.“ . . .

Bogens titel er: Ernst Trier og Marie Abel, en brevveksling ved Povl Hansen. August Bangs boghandels forlag, København 1915.

Povl Hansen.

I.

Karleskolen i 50 år.

Sønner af	1866	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	1900	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	I alt
gårdmænd . . .	28	38	31	36	36	46	69	67	75	76	74	100	77	80	99	88	100	101	77	89	93	66	72	69	59	60	75	71	54	46	52	48	54	55	67	67	55	52	64	72	56	69	63	63	63	74	63	62	67	38	3250
husmænd og indsiddere . .	2	4	10	8	4	15	16	32	27	21	46	55	36	35	55	52	49	61	62	71	56	79	89	79	83	65	69	81	88	82	79	62	52	72	69	86	67	92	75	69	93	78	73	85	61	71	62	58	62	58	2853
håndværkere og handlende	1	*	3	1	1	7	3	7	8	10	19	13	19	17	16	27	27	34	31	37	39	49	27	50	38	53	35	39	48	58	56	73	52	58	50	49	72	54	49	49	56	40	47	42	49	45	30	32	41	40	1701
lærere, embeds- mænd o. l. . .	*	*	2	3	5	1	2	4	4	2	3	4	21	16	23	8	17	8	4	5	4	7	5	5	10	10	5	9	14	5	13	10	17	10	7	9	8	14	10	15	9	5	9	5	6	3	6	6	4	6	373

Pigeskolen i 50 år.

Døtre af	1867	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	1900	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	I alt
gårdmænd . . .	16	18	16	34	33	40	51	47	66	76	86	73	105	95	100	86	108	99	116	87	68	85	42	51	63	60	51	29	32	30	48	54	54	70	68	79	96	82	101	86	70	74	75	80	75	87	111	99	88	3360
husmænd og indsiddere . .	3	3	5	5	11	10	24	28	30	34	40	30	50	41	36	46	37	55	45	59	70	54	47	43	41	43	36	36	26	26	27	38	53	62	58	47	46	58	44	44	45	45	52	58	57	60	56	64	47	1975
håndværkere og handlende	3	2	3	2	9	6	9	19	20	18	34	19	10	25	28	17	30	24	21	17	32	20	11	17	25	17	18	22	15	17	12	24	23	27	30	42	41	33	24	33	32	22	36	33	24	37	25	33	24	1063
lærere, embeds- mænd o. l. . .	2	2	1	3	5	6	4	7	9	3	9	26	11	8	6	13	11	10	9	5	8	8	7	2	10	9	10	14	4	4	10	2	5	6	4	11	11	13	9	10	7	6	7	4	9	3	12	6	12	373

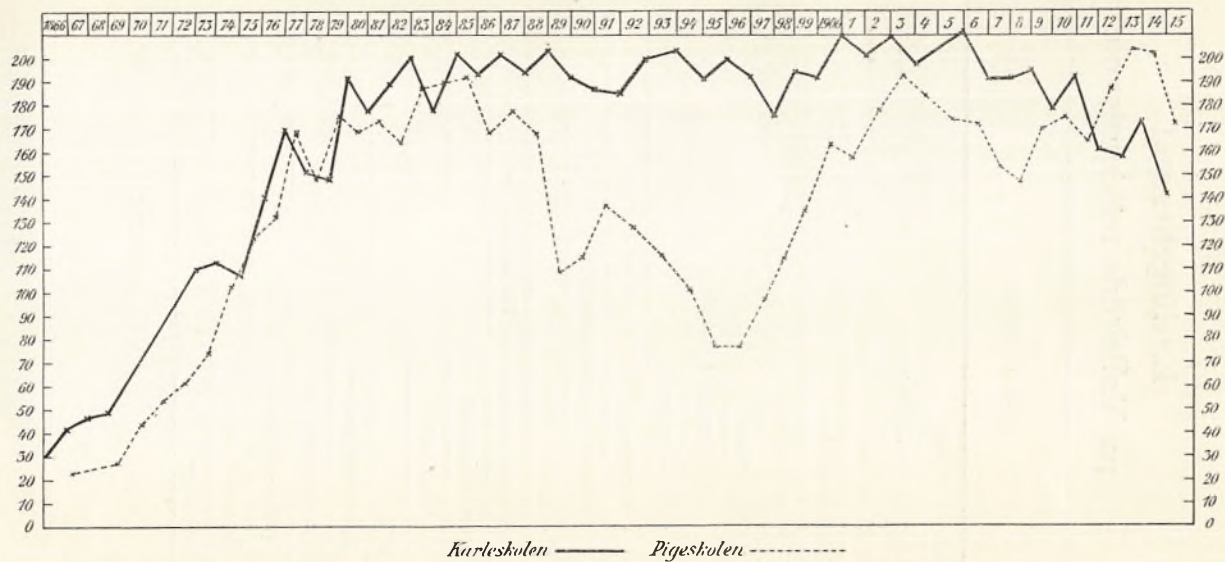
II.

Karleskolen i 50 år.

Vinteren	Frederiksborg	København	Roskilde	Holbæk	Sorø	Præstø	Bornholm	Odense	Svendborg	Maribo	Hjørring	Tisted	Ålborg	Århus	Viborg	Randers	Skanderborg	Vejle	Ringkøbing	Ribe	Færø	Sønderjylland	Udlandet	I alt
1865-66	1	1	24	1	2												1	1	1					31
66-67	1	7	23	3	1	1		1									3	2	1					42
67-68	3	6	30	1	2	1		1					1				1	1						46
68-69	3	6	32	1	1	1		1									1	1						48
69-70	2	5	23	2	2	2		8									1	1						46
70-71	2	9	23	10	2	6	3	3							1		6	2						69
71-72	5	1	44	9	3	3	7	5	1	3	1					1	2	1						90
72-73	12	2	5	19	4	3	12	20	2	6	5			1		2	2	1	1					110
73-74	2	3	26	2	4	14	7				12	5		1	1	8	3							114
74-75	5	2	31	18	3	4	5	14	2	5	5			1	2	3	2	2	1					109
75-76	7	4	37	20	3	16	12	3	6	2	2	3	2		1	12	1	1	2					142
76-77	2	6	3	45	21	6	11	22	9	6	11	4		5	4	4	2	6	1					172
77-78	14	17	3	34	15	6	7	13	7	3	10	2	2		2	4	2	3	8	2				152
78-79	2	8	2	34	9	11	2	16	15	4	9	4		3	5	3	3	13						148
79-80	3	8	10	37	12	18	2	17	14	3	6	7	2	11	5	5	3	5	16	3				193
80-81	2	17	32	5	13	18	9	2	6	5	2	10	14	3		6	22	6	1	1				175
81-82	14	12	9	36	8	5	9	16	5	4	9		14	16	3	2	6	17	6					193
82-83	6	14	9	24	16	1	7	12	2	9	7	1	9	7	4	15	9	20	2	7	1			204
83-84	5	5	8	35	8	12	6	13	6	9	6	9	5	3	2	16	5	13	13	2	6	2		174
84-85	2	7	11	29	9	11	5	7	12	4	9	1	2	13	4	16	11	26	16	4	8			202
85-86	5	8	12	20	8	15	10	6	3	4	2	3	4	12	6	14	6	28	19	1	5	1		192
86-87	2	9	8	37	12	13	1	4	14	1	5	6	2	6	11	6	12	13	19	10	2	6	2	201
87-88	9	7	7	34	14	12	8	5	4	5	6	1	5	9	10	10	7	20	14	4	2			193
88-89	9	8	11	31	7	17	2	9	9	4	4	5	1	5	6	11	10	15	21	7	2	7	2	203
89-90	6	4	15	32	12	22	1	9	17	5	5	5	1	11	3	5	12	18	12	6				191
90-91	7	3	8	28	12	15	3	9	15	1	5	2	4	10	13	1	14	16	13	5	2			188
91-92	10	9	9	38	10	8	2	8	11	8	6	1	1	4	2	6	6	21	14	2	6	2		184
92-93	7	8	5	46	5	11	13	16	5	6	6	1	7	9	3	10	7	15	12	4	4			200
93-94	5	5	12	30	14	21	1	15	6	1	13	3	2	8	7	4	9	6	12	8	3	10		204
94-95	14	5	7	31	19	8	9	12	4	7	6	6	5	4	8	2	4	12	14	1	12	1		191
95-96	6	6	8	42	5	6	18	13	5	12	4	5	3	9	5	3	7	15	12	3	12	1		200
96-97	6	8	8	41	5	8	16	7	4	5	5	8	1	13	5	3	8	8	16	2	15	1		193
97-98	3	3	8	30	7	3	13	16	8	5	12	5	4	14	5	1	3	5	8	3	19			175
98-99	6	1	10	30	11	7	2	16	11	3	16	11	6	4	14	1	5	4	6	11	1	17	2	195
1899-1900	7	2	12	24	6	11	1	6	9	2	17	9	7	10	12	10	2	4	13	20	1	6	2	193
1900-1	5	7	8	34	7	7	1	13	8	6	18	9	10	4	17	3	4	8	12	17	2	7	4	211
1-2	4	4	10	26	12	12	1	12	11	5	10	6	3	7	18	3	2	10	22	13	4	5	2	202
2-3	3	4	11	34	11	9	1	22	7	2	15	4	3	6	13	13	4	13	20	7	4	5	1	212
3-4	8	9	10	23	6	9	4	20	9	3	12	5	3	9	14	6	1	14	14	10	4	5		198
4-5	7	6	8	29	2	8	9	19	9	6	14	3	2	4	14	6	4	11	23	7	2	11	1	205
5-6	2	3	8	22	8	8	2	24	18	8	13	6	6	6	16	7	7	8	25	8	3	4	2	214
6-7	9	5	12	12	11	11	4	12	14	3	9	4	3	7	11	8	1	8	21	8	3	13	3	192
7-8	5	7	4	16	8	5	13	12	7	9	4	3	5	8	6	5	10	25	13	4	12	3		192
8-9	2	7	8	18	10	13	3	5	12	3	6	3	6	5	19	8	13	5	15	21		11	2	195
9-10	12	7	8	16	9	3	3	7	15	3	13	4	4	9	6	4	8	9	8	14	17			179
10-11	5	11	3	22	12	2	8	15	4	19	5	7	5	10	5	9	13	8	18	1	10	1		193
11-12	6	7	6	23	8	7	2	9	10	3	15	4	9	3	4	4	3	8	13	6				161
12-13	4	6	7	17	8	7	2	9	8	5	15	4	4	6	1	2	1	12	15	7	1	18	1	158
13-14	6	11	6	11	10	7	2	7	10	2	8	1	7	7	9	4	1	10	22	14	3	15	1	174
14-15	1	8	9	22	5	9	2	11	6	5	9	2	3	1	11	8	2	9	12	5				142
I alt ..	273	334	329	1446	475	416	112	530	487	148	403	221	142	225	390	197	259	324	625	418	66	310	61	8191

Pigeskolen i 50 år.

	Frederiksborg	København	Roskilde	Holbæk	Sorø	Præstø	Bornholm	Odense	Svendborg	Maribo	Hjørring	Tilsted	Alborg	Århus	Viborg	Randers	Skanderborg	Vejle	Ringkøbing	Ribe	Færø	Sønderjylland	Udlandet	I alt	
1867	2			22																				24	
68		1	1	19	2																			25	
69	2	6	3	13	1																			25	
70	6	3	1	14	4																			44	
71	6	3	2	28	9	1	9	3	3															58	
72	7	5	1	20	9	4	2	3	2															62	
73	7	7	3	20	14	2	13	5	5			10												88	
74	4	4	1	32	7	6	2	4	11			13	6											101	
75	3	4	4	29	24	7	7	11	5	3	7	3	2	4	1	2	2							125	
76	9	6	1	34	14	6	4	5	9	2	14	4	7	7	3	3	5	2						131	
77	8	14	1	37	15	12	14	13	8	8	12	4	4	1	1	7	7	3	3					139	
78	3	18	3	30	15	11	8	15	6	5	9	1	1	5	9	1	4	1	4	1	2	2	4	148	
79	6	6	6	29	15	16	12	10	13	3	14	10	2	5	6	10	3	5	1	3	1	3	1	176	
80	6	5	2	35	14	8	2	17	8	4	3	10	4	10	7	4	7	4	15	1	1	2	6	169	
81	1	10		29	10	6	2	7	12	2	8	14	2	16	12	1	7	6	19	3	2	2	1	170	
82	3	7	5	26	13	11	1	13	12	1	9	11	1	9	11	1	15	2	17	15	5	2	2	162	
83	4	18		28	8	8	1	7	8	2	7	7	9	1	10	10	3	13	32	14		2	1	186	
84	2	4	5	20	12	14		4	9	2	6	10	2	22	5	6	18	26	11	3	6	1	1	188	
85	2	7	10	23	5	11	4	18	5	4	9	7	7	6	5	1	6	7	39	15	1	10	11	191	
86	6	3	7	31	6	5	6	7	5	1	6	6	4	8	9	3	8	4	23	13	3	3	1	168	
87	2	6	2	26	7	6	8	9	6	4	2	6	3	3	10	5	11	11	26	19	2	3	1	178	
88	2	6	7	21	3	14	3	8	3	1	3	3	4	13	4	6	7	9	24	18	1	6	1	167	
89	3	7	5	22	2	2	4		3	3	3	1	1	3	5	1	8	5	18	5	2	2	2	107	
90	2	2		31	4	3	1	4	6		3	5	2	3	1	1	7	13	18	5		3	1	113	
91	5	5	3	26	6	4	4	7	8		2	3	1	3	9	4	2	9	22	7	4	3	2	139	
92	4	4	3	27	6	5	7	5	4	2	9	5		1	7	1	5	2	11	7	6	6	2	129	
93	4	5	2	33	4	5	1	3	8	1	6	3		2	5		4	2	15	4	3	2	3	115	
94	2	4	1	34	2	5		2	5		3	3	1	2	7	6	1	1	7	3	6	6		101	
95	4	6	3	29	5		1	1	1		3	1		1	9	2	2	2	1		1	5		77	
96	4	3	1	23	4	1	1	4	3	1	6	1	4		3			4	4	4	4	1	7	77	
97	4	4		25	9		1	4	6	1	11	4	4	3	3	2		3	2	1	5	3	2	97	
98	7	7	1	34	4	2	1	5	3	1	9	12	3	4	10	1	2	4	3		4	4	4	118	
99	3	3	2	23		3	1	7	8	4	17	13	2	2	12	2	3	5	10	6	5	3	1	135	
1900	4	4	5	31	4	3		14	12	3	12	18	5	3	10	2	2	2	9	10	5	7		165	
1		5	7	19	10	5		8	11	1	13	11	3	3	15	5	7	5	9	11	3	8	1	160	
2	2	4	2	22	8	4		13	18	8	16	5	9	4	12	6	4	3	24	9	3	3		179	
3	3	6	3	22	6	2	1	12	8	6	22	12	12	7	16	4	9	7	19	12	1	4		194	
4	4	2	3	12	5	3	2	15	18	2	13	11	10	5	18	9	8	5	22	11	1	7		186	
5	4	2	1	20	3	5	2	11	9	6	14	6	15	5	18	1	8	7	25	8	2	4	2	178	
6	1	5		15	6	6		13	12	4	7	5	7	8	26	3	16	8	19	8	1	1	2	173	
7	2	4	3	8	6	4	3	10	17	2	9	6	7	9	6	4	5	11	16	9	4	4	5	154	
8	3	3	4	8	3	4	3	10	11	1	8	6	11	5	6	4	17	11	14	9	1	5		147	
9	5	3	4	15	7	8	1	11	15	1	9	4	6	8	12	11	7	7	12	16	3	1	4	170	
10	1	8	3	13	4	5	1	12	17	3	8	7	9	12	9	6	14	8	20	10			1	175	
11	2	4	3	12	5	4	2	10	8	2	8	4	13	5	8	14	14	11	16	14	1	4	1	165	
12	1	10	6	12	7	9	3	10	10	3	15	5	7	4	9	8	7	11	30	12		6	2	187	
13	3	6	9	17	7	6	4	11	14	4	9	11	11	6	7	3	8	17	27	12	3	9		204	
14	2	14	4	17	5	6		6	14		7	8	6	9	11	12	13	16	24	12	2	13	1	202	
15	3	13	5	14	7	11	2	5	6	4															171
I alt	164	279	145	1130	346	264	144	371	385	106	391	281	180	224	362	163	271	276	658	321	93	157	67	6773	

Lærlingebesøget på Vallekilde folkehøjskole

i de to halvår:	1914— 1915	1915
Under 18 år var	10	9
Mellem 18 og 25 år var	122	154
Over 25 år var	10	8
Fra købstæder var	9	18
Børn af gårdmænd	38	88
— - husmænd	37	40
— - arbejdere og indsiddere	17	5
— - håndværkere	37	17
— - handlende	3	7
— - lærere og embedsmænd	6	12
— - andre	4	2
På Vallekilde højskole har før været	4	„
— andre højskoler — —	4	4
Fra Sjælland var	52	46
— Fyn —	16	11
— de mindre øer —	10	13
— Nørre-Jylland —	62	100
— Sønder-Jylland —	1	„
— Færøerne —	„	1
— Island —	1	„
Lærlinger i alt:	142	171

Marie Junker.

23 juli 1833 — 11. september 1914.

I.

En af Vallekilde højskoles og valgmenigheds ældste og mest trofaste venner er gået bort i det forgangne år, nemlig den tidligere bestyrerinde af Skippinge børneasyl og friskole, Sønderjyden Marie Junker. Ikke få unge karle og piger har i sin tid i fritimerne på højskolen gået til Skippinge for at hjælpe med undervisningen dér og sådan forberede sig til selv at tage en lærergerning op senere. Og at der i vore dage er vokset en driftig, dygtig og agtværdig slægt op i Skippinges trange forhold, er ikke mindst Marie Junkers fortjeneste, der har lagt en god grund i mange små barnesjæle. Hun omgikkes virkelig børnene som en moder, og selv de store drenge, som mangan en lærer har ønsket langt borte fra skolen, havde i hende en forstående talsmand. Bibelhistorien havde hun sin styrke

Marie Junker.

i; men for øvrigt var intet i menneskelivet hende og hendes undervisning og samtaler med børnene uvedkommende, om hun end aldrig havde haft lejlighed til at få en sådan alsidig lærerindeuddannelse, som vor tid kræver den. Som en åndelig udviklet, hjertevarm kvinde, som det var let at komme i alvorlig samtale med, var hun en velset gæst i alle vore hjem. Og vor valgmenighedskirke gemmer på to minder om Marie Junker, idet det oprindelig var efter hendes forslag, at den fik navnet Korskirken, og *hun* har knipt den dejlige alterdug, som pryder den indvendig. Hun var nemlig som så mange Sønderjyder dygtig til at kniple, og mange unge piger har fra Skippinge ført denne kunst med sig ud i landet.

I sommeren 1911 var Marie Junker — 78 år gammel — lærling på Vallekilde folkehøjskole, og hun var så lydør og optaget en tilhører ved foredragene som nogen af de unge piger.

Hendes plejesøn, der har en gård på den anden side Skippinge, har efter opfordring skrevet de følgende blade til minde om hende.

Valdemar Bennike.

II.

Det er mig en glæde at efterkomme en opfordring til at meddele nogle træk — til dels efter hendes egne meddelelser i sommeren 1914 — om min moster og plejemoder Marie Junker.

Hun siger om sine forældre og sin barndom:

Min fader var en gårdmandssøn fra Rødding, hed Anders Nielsen Junker og blev gift med den i Ludv. Schrøders bog, „Jep og Anne Marie“ omtalte lille Maren.

Min moder lærte i sin barndom af *sin* moder Brorsons salmer, og de fulgte hende livet igennem til hendes eget hjem, hvor hun igen sang dem for sine børn. Og jeg kan huske fra min barndom, hvor glade vi børn var, når moder sang for os; ja, jeg og mine to søstre levede et glad og lykkeligt barndomsliv. Men så kom den tunge tid, da min fader blev brystsyg og et års tid efter døde. Det var en stræng tid for min moder; men hun vidste, hvor hun skulde ty hen om hjælp, når hendes egne kræfter ikke slog til. På sit dødsleje sagde fader til os, at vi skulde høre efter, hvad vor moder talte til os, og være gode børn; og hans sidste ord var: „Vil Vorherre nu forbarme sig over mig; for nu er det forbi.“ Moster var da otte år gammel. Hun kom nu et halvt års tid over hos sin bedstemoder og derefter ud at tjæne, idet hun den første sommer passede køer, men senere blev barnepige; og det viste sig altid, hvor hun havde med børn at gøre, at hun særlig egnede sig *dertil*. Hun talte altid med velvilje om alle sine pladser og fremhævede den gavn, hun senere havde af alt, hvad hun havde arbejdet ved, selv om det ikke syntes at være noget, der stod i nøjere forbindelse med hendes senere livsgerning.

Blandt andre steder tjænte hun inden sin konfirmation i Rødding kro, hvor på den tid gode danske folk samledes og holdt møder for at fremme det danske i folket. Hovedmanden for disse møder var Hans Krüger, med hvem moster på sin faders side var i slægt, og hun blev stærkt optaget af det, hun dér hørte, og glemte det aldrig siden.

I krigsåret 1848 blev moster konfirmeret. Hun fortæller, at hun dagen før sin konfirmation stod i Rødding by og så de danske tropper drage mod nord, og man var meget spændt på, hvordan det vilde gå. Efter sin konfirmation kom hun i forbindelse med de

gudeligt vakte fra Fyn, ja kom også til at tjæne i et hjem af herrnhuttisk retning, og hun stiftede varigt bekendtskab med folk af denne retning. Og da der på denne tid var kommen én præst Blædel til Nustrup, som førte en varm forkyndelse, fulgtes folk ad i store flokke hen for at høre ham søndag efter søndag, når som helst de havde lejlighed.

Da moster i tyveårs-alderen var i Brede, fik hun skarlagenseber og måtte rejse af tjæneste, ikke dog til hendes hjem, hvor hun nu havde fået stiftader, men til en af hendes faders søstre, der tog sig af hende med venlighed og god pleje.

Moster fortæller videre: „Da jeg var kommen mig af sygdommen, var jeg omkring hos venner for at komme til kræfter, inden jeg igen tog fat på noget arbejde. Jeg lejede derefter et lille hus i Rødding sammen med en af mine søstre, og vi begyndte så at give både børn og unge piger undervisning i håndarbejde, både i linned- og klædesyning og i finere håndarbejder.

Den gang var Svejstrup bleven præst i Rødding, og han opfordrede mig til at komme hen i skolen og tage mig lidt af børnene. Det gjorde jeg, det gik godt, og børnene var glade ved, at jeg kunde fortælle lidt for dem og synge med dem.

På Rødding højskole, ved hvis indvielse jeg havde været til stede som barn, kom jeg tit, både til foredrag og ved andre lejligheder, og jeg kom til at stå højskolen nær og vandt mig mange venner dér. Jeg kom bl. a. dér i forbindelse med Sofus Høgsbro og Knudsen og senere med Ludvig Schrøder. På moders side var jeg beslægtet med Knudsen, idet hun havde sin slægt i Forballum, hvor han var fra. Så kom krigen og vendte op og ned på alting, højskolen blev lukket, og vi kom til at leve under helt ny forhold.

Men efter at krigen var forbi, og Sønderjylland var kommet ind under tysk herredømme, kom Kornelius Appel, der var forjaget fra Tønder seminarium, til Rødding som forstander for højskolen, og det var først ved samlivet med Appels og ved at høre hans forkyndelse, at det rigtig gik op for mig, hvori det grundtvigske livssyn bestod. Appels bibelhistoriske foredrag hjalp mig til at trænge dybere ind i bibelen, og jeg lærte mere og mere at forstå, hvilken forunderlig bog den er. Jeg kom meget i Appels hjem, og det hjem blev mig til uendelig megen velsignelse, hvad Vorherre rigtig skal have tak for.“

I årenes løb gik det op for moster, at det egentlig var ved børneopdragelsen, hun havde sin plads. Efter at have prøvet en plads ved et børnehjem på Fyn, der ikke passede for hende, kom der i 1872 bud fra Vallekilde, om hun ikke kunde overtage pladsen som bestyrerinde af det børneasyl, der på foranledning af pastor Hoff var oprettet i Skippinge. Det efterkom hun, og gerningen dér blev sikkert til stor velsignelse så vel for hende selv som for de hjem, der sendte børn dertil. Der var nemlig på den tid en mængde fattige familier i Skippinge, hvorfra forældrene gik på dagleje på omegnens herregårde, og børnene derfor savnede fornødent tilsyn.

Mosters søster Mariane kom snart over til hende for at hjælpe hende med arbejdet, og de fik nu ved siden af asylet en syskole i gang for større piger. Men efter tre års forløb døde Mariane af brystsyge til stor sorg og savn for moster. Asylet gik det dog stadig godt med; børnene kom dér fra treårs alderen, og der var til tider 30 under syv år. Da Hoff fra kapellan i Vallekilde rejste til Ubberup som valgmenighedspræst, blev Ernst Trier asylets bedste støtte, der ellers holdtes oppe ved indsamlede bidrag, og det skyldtes ham, at

en friskole blev sat i forbindelse med asylet og kunde bestå trods de små kår. Flere af de familier, som sendte deres småbørn til asylet, vilde nemlig nødigt have dem i statsskolen bagefter. Trier glædede sig over, at her blev en skole, hvor mange småfolks børn fik lov at gå, dem han så gjerne vilde hjælpe frem til lysere og bedre kår. Ind i firserne voksede friskolens børnetal over asylets, så nu var der indtil 30 børn i friskolen, mens antallet af de små asylbørn stadig gik tilbage, indtil der hen i halvfemserne ikke var videre trang til asylet mere, eftersom fattigdommen nu var taget så meget af, at hjemmene bedre mægtede at tage sig af børnene. Sidst i halvfemserne nedlagdes også friskolen. Moster var nemlig ved at blive for gammel til at lede den, og den pengelige stilling for svag til, at yngre kræfter kunde fås til en egen friskole i Skippinge.

Moster vedblev altid at være stærkt knyttet til Vallekilde folkehøjskole, selvfølgelig især til Trier, mens *han* levede, men også — og måske ikke mindre — til døtrene Ingeborg og Sigrid og deres mænd.

Efter nedlæggelsen af skolen havde moster endnu nogle plejebørn, som hun i en årrække tog sig af, og man kunde være sikker på, at hvem hun én gang havde havt med at gøre og var kommen til at holde af, dem slap hun aldrig. Fra foråret 1908 bode hun hos os indtil sin død.

I begyndelsen af den nuværende krig fulgte hun livligt med i begivenhedernes gang, og håbet om de undertrykte folks befrielse optog hende stadig. Men fra midten af avgust gik det stærkt ned ad bakke med hende, og livet ebbede langsomt ud, indtil det udsluktes den 11. september 1914. Hun jordfæstedes den 17. septbr. på Vallekilde Korskirkegård.

Hun var en trofast natur, og som en af hendes

plejebørn må jeg i højeste grad beundre hendes opofrende kærlighed til fremmede børn.

Dit liv, moster, var i al skrøbelighed et velsignet liv!

Særslev, i juli 1915.

Aksel Fredslund.

III.

Ved Marie Junkers bære.

I slutningen af sit evangelium, det 25. kapitel, gengiver Mathæos Jesu skildring af dommedag:

Da skal menneskens søn komme i sin herlighed, siger han, og da skal han sige til dem på sin højre side: „Kom hid! I min faders velsignede, og arver det rige, som eder er beredt fra verdens grundvold blev lagt; ti jeg var hungrig, og I gav mig at æde; jeg var tørstig, og I gav mig at drikke; jeg var fremmed, og I tog mig til jer; jeg var nøgen, og I klædte mig“ o. s. v.

Og når de da forundret spørger: „Herre, når så vi dig hungrig og gav dig mad, tørstig og gav dig drikke“ o. s. v., da skal han svare: „Hvad I have gjort mod én af disse mine mindste brødre, det har I gjort mod mig“ . . .

Disse ord af vor herre og frelser har jeg ofte standset ved, når jeg i tankerne har dvælet ved hende, om hvis bære vi her i dag er samlet.

Ingen af dem, jeg kender, kunde jeg bedre tænke mig de ord anvendt på end på hende, når jeg mindes hendes lille børnelyst og skole. Det er vel ikke just så, at hendes opgave var den bogstavelig talt at give dem føde og klæder, — skønt hun sikkert også mangan en gang af et ærligt hjerte her har delt med dem, hvad hun havde; — men vi ved jo, at mennesket lever ikke af brød alene, men af hvert ord, som udgår af Guds mund. Jeg tror, at mange af dem, som nu måske er voksne men som børn har gået hen i asylet til Marie,

de vil vidne med mig, at det brød har hun ofte søgt at skifte ud iblandt dem til mættelse for de små hungrige barnesjæle; dér har hun været dem en rig og god værtinde.

Og har Marie Junker end ved sit lille juletræ og måske også ved anden lejlighed bogstavelig kunnet bidrage til at klæde de små og således skærmet deres små legemer for den hårde vinterkulde, så har hun sikkert endnu oftere skærmet deres sjæle, deres små tit forfrosne sjæle ved at hylle dem ind i sin kærlighed, lukke dem ind i sit eget varme hjærte, så de kunde tå op, og kulden for en stund vige for livets varme.

Og visselig har Marie Junker mangen en gang rakt de små tørstige munde en drik vand; men også her er jeg sikker på, at hun endnu oftere har søgt at lede deres spæde fod hen til den livets kilde, hvorom det hedder, at den, som en gang har drukket deraf, skal aldrig i evighed tørste mer.

„Læsk os med din morgendug:
dryp af livets kilde!“

synger vi i en af vore salmer. Det er jo en bøn, henvendt til Gud; men jeg tror, at det dryp, eller dråben af den himmelske morgendug, vi der i salmen beder om, den lader Gud tit et af sine sendebud bringe os. Det er et livsaligt ærinde at få overdraget af Gud således at bringe en dråbe af den evige morgens dug, en sjælens læskedrik til den (sjæl), som tørster. Den, som har prøvet at bringe et sådant bud, vil regne det blandt sine bedste minder.

Men også her tror jeg, at både en og anden i sit stille sind takker Marie Junker som den, der har fået lykke og Guds hjælp til at bringe ham el. hende i al stilhed en sådan „dryp fra livets kilde“.

Det vil vel stride mod de almindelige begreber at

kalde Marie for en af de store begavelser, en af dem med de store ævner; men det er jo heller ikke derpå, det kommer an. Ævner og kræfter det er gaver fra Gud; for os mennesker gælder det blot om at tage disse ævner, disse gaver som *opgaver*. D. v. s., at vi bruger dem til dermed at „gøre gavn, mens dagen går“. Og var Marie end ikke udrustet med store og sjældne gaver, så synes jeg, hun desbedre havde forstået den store livets kunst at tage imod dem som *opgaver*, som noget, der altsammen var givet hende at gøre gavn med, alt som dagen gik.

Og her møder mig da atter et ord fra den hellige skrift, som uvilkårlig minder mig om hende; et ord sagt til en anden Marie: „Hun gjorde hvad hun kunde“; således lyder ordet. Jeg tror, jeg tør vove at anvende også dette ord på Marie Junker; i hvert fald ved jeg *få*, det bedre passer på; hun var trofast mod den gerning, der havde vundet hendes ungdoms kærlighed, *inderlig trofast*, hun sparede intet for at løse den opgave, livets Gud havde lagt hen til hende i det lille børnelyst og den lille skole. „Hun gjorde hvad hun kunde“. Det er en lang og brydsom dagsgerning, hun har lagt bag sig. Et godt og trofast arbejde, udført i det stille, i stor beskedenhed og dyb ydmyghed.

Vel er det jo ikke så, at vi dermed vil mene, at Marie Junker skulde have fortjent sig den evige løn. Om vi havde sagt sådan, vilde hun sikkert have været den første til at gøre indsigelse. Ikke menneskelig fortjeneste men Guds nåde skaffer mennesket det evige livs herlighed. Vi vil kun have lov til at sige Marie Junker en tak for hendes lange livsgerning, for hendes trofasthed i den, og vi slutter med en tak til Gud, for at vi fik lov til at have denne „fromme, stærke“ og trofaste kvinde iblandt os i de mange år.

Povl Hansen.

Sølvbrylluppet i Vallekilde.

2. april 1915.

Af

Valdemar Nielsen.

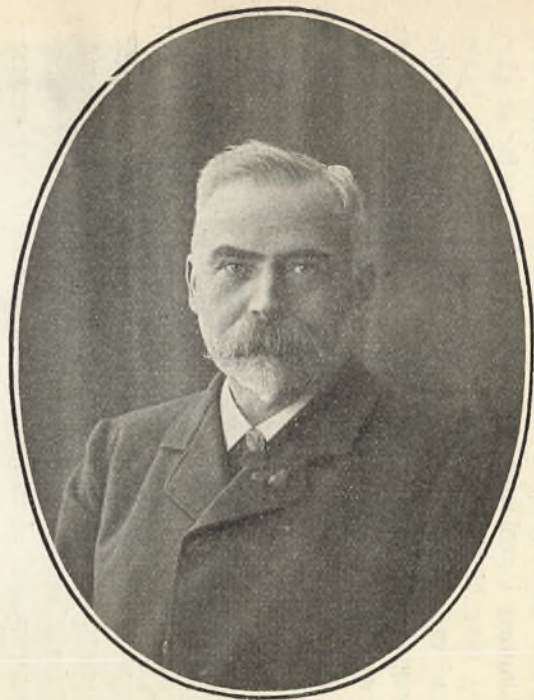

Næppe var vinterskolen sluttet tirsdag, 30. marts, før der med kraft blev taget fat på forberedelserne til Sigrids og Povl Hansens sølvbryllup, langfredag. Der var kun to dage til, og deraf var den ene en helligdag. En del af eleverne var så flinke at blive onsdag over for at hjælpe til, så der kom mange hænder i arbejde, og det gik med liv og lyst. Der blev vasket og skrubbet og pudset oppe og nede, og der var travlhed ude og inde, for at alt kunde komme i orden til festdagen. I skolestuerne blev bordene sat sammen midt på gulvet og dækket med hvide duge; der blev sat blomster og flag på og bænke omkring dem. Her skulde de tilrejsende gæster spise aften- og morgenmad. På kamrene blev der gjort i stand til deres modtagelse, og skolens venner tilbød også sængeplads, så der kunde tages imod en god del gæster. I køkken, bryggers og bageri var der travlhed med at sørge for mad til de mange, der væntedes. I øvelshuset, hvor festmåltidet skulde være, blev de lange borde stillet op og dækkede. Langs væggene blev der pyntet op med danebrogsflag, og på bordene sattes små flag og vaser med påskeliljer eller tulipaner. Da salen fredag middag var færdig, frembød den et festligt skue.

Torsdag aften kom der noget over et halvt hun-

Sigrid Trier Hansen.

Povl Hansen.

blev her fra mange sider sagt tak til de to for den trofasthed og opofrelse, hvormed de i de mange år har røgtet deres gærning, for det hjem, de har kunnet bygge, ikke blot for deres egne børn, men også for den store ungdomsskare, som år efter år har søgt til Vallekilde*). Også for deres deltagelse i menighedslivet blev der sagt tak og for den gæstfrihed og venlighed, der fra dem blev vist alle, også egnens befolkning, som kom i berøring med skolen. Og der blev mindet om, at når de havde kunnet udrette så meget i deres gerning, så var det, fordi de byggede på troens faste klippegrund. At lykke og velsignelse måtte følge deres virksomhed også i kommende år, det ønske blev føjet til takken for, hvad de havde øvet. I en sang, som børnene sang alene, takkede de far og mor for det hjem, de havde bygget for dem.

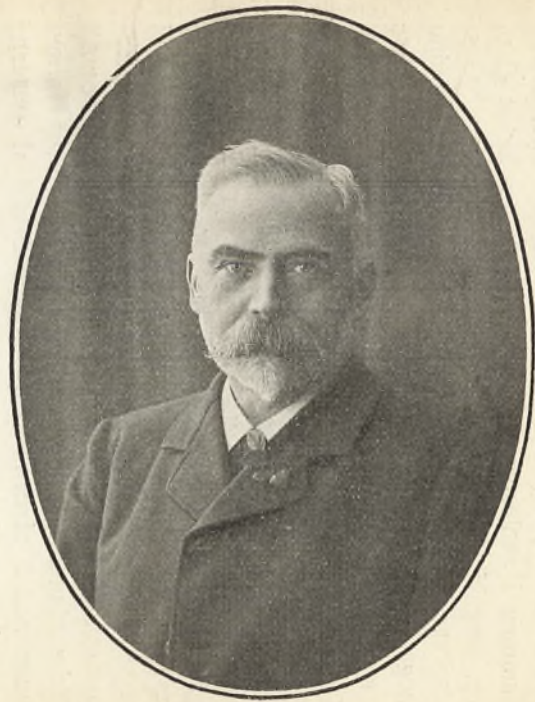
Efter dette lange måltid var der et ophold på en timestid, så folk kunde gå omkring, tale med hinanden og se på gaverne. En del tog hjem. De, som blev tilbage, samledes igen i foredragssalen for at høre sang og musik, væsentlig udført af sølvbrudeparrets børn og de kræfter, som er knyttet til skolen. Derefter blev der i øvelseshuset drukket té med smørrebrød til. Der var i dagens løb kommen mange hundrede breve, kort eller telegrammer. Adskillige af disse hilsener var på vers, og en del blev læst højt her ved bordet. Klokken var hen ved elleve, da den vellykkede fest sluttedes med en lille aftensang, som Povl Hansen havde skrevet efteråret forud, mens han opholdt sig ovre på Neksælø for sit helbreds skyld.

---

*) Med en tale overrakte Jens Mortensen på elevforeningens vegne sølvbrudeparret en pengegave på 2270 kr.

Sigrid Trier Hansen.

Povl Hansen.

drede gæster, og vi havde et hyggeligt aftensmåltid sammen i skolestuerne. Inden vi skiltes for at gå til ro, sang vi „Den største påske verden har set“. Onsdag var der faldet en del sne, og torsdag var det endnu noget gråt i vejret. Hvordan mon det nu vilde blive næste dag? Det havde ikke så lidt at betyde for festen på den tidlige årstid. Og det blev godt: klar himmel med solskin fra morgenstunden, og det holdt sig dagen igennem og bidrog til at øge dens festlighed. Fra flagstangen nede i haven vajede et stort, nyt Danebrog, en gave fra sidste vinterskoles elever. Festligholdelsen af dagen indlededes med tonerne af „Den signede dag med fryd vi ser“, der spillede tostømmigt på kornét nedefor sølvbrudeparrets vinduer af Peder Jakobsen og Alf Trier Hansen. Lidt senere blev Sigrid og Povl Hansen budt ned i gården, hvor allerede en del af gæsterne stod i småflokke, mens andre havde taget plads rundt om i vinduerne for at se børnene — sammen med deres farbror og faster — overgive deres gave til far og mor. Det var et smukt ponykøretøj, og det vakte jubel, da det nu med den lille hest for af børnene førtes ind i gården. Ikke mindre jubel blev der, da sølvbrudeparret var budt til sæde i vognen og blev kørt et par gange omkring linden og derefter udenom skolen op foran hovedindgangen. Her strømmede så folk sammen for at ønske til lykke; hvorhen Sigrid og Povl Hansen så, lyste glade ansigter dem i møde. I dagens løb strømmede hilsener og gaver ind; blandt de sidste skal nævnes: Et havestuemeublement fra nuværende og tidligere lærere og tjenestefolk, et spisestuemeublement fra menighedskredsen, et portrait af Povl Hansen (malet af Troels Trier), skænket Sigrid af hendes søskende, et maleri af Povl Hansens hjem (malet af Brændekilde), skænket af enkelte af Povl Hansens nærmeste slægt; men lad mig standse her med at nævne disse enkelte

fællesgaver; skulde jeg ind på enkeltmandsgaverne fra nær og fjern, sølvtøj så vel som nytte og kunstgenstande, da blev det en lang liste.

Kl. halvelve var der gudstjæneste i Korskirken, der var fyldt omtrent til sidste plads. Pastor Fønnesbech-Wulff talte om Kristi kors som det, hvori der er den største ydmygelse for os mennesker, fordi det mere end noget andet må få os til at føle dybden af vor synd — men

Festbordet på sølvbryllupsdagen d. 2. april 1915.

også som det, hvori der for os er sejr og rejsning, fordi vi ved det får det stærkeste indtryk af Guds uendelige kærlighed og dens kraft. Det er dette, der klinger igennem salmen, vi sang: „Hil dig frelser og forsoner!“ I den mægtige altergang deltog sølvbrudeparret og deres ældste børn.

Ved totiden gik vi til bords nede i øvelseshuset. Der var dækket til omtr. 450 mennesker, men det for-slog endda ikke; mange af de yngre måtte spise senere. I 5½ time sad vi ved bordet, mens taler og sange vekslede og næsten ikke syntes at ville tage ende. Der

blev her fra mange sider sagt tak til de to for den trofasthed og opofrelse, hvormed de i de mange år har røgtet deres gærning, for det hjem, de har kunnet bygge, ikke blot for deres egne børn, men også for den store ungdomsskare, som år efter år har søgt til Vallekilde*). Også for deres deltagelse i menighedslivet blev der sagt tak og for den gæstfrihed og venlighed, der fra dem blev vist alle, også egnens befolkning, som kom i berøring med skolen. Og der blev mindet om, at når de havde kunnet udrette så meget i deres gerning, så var det, fordi de byggede på troens faste klippegrund. At lykke og velsignelse måtte følge deres virksomhed også i kommende år, det ønske blev føjet til takken for, hvad de havde øvet. I en sang, som børnene sang alene, takkede de far og mor for det hjem, de havde bygget for dem.

Efter dette lange måltid var der et ophold på en timestid, så folk kunde gå omkring, tale med hinanden og se på gaverne. En del tog hjem. De, som blev tilbage, samledes igen i foredragssalen for at høre sang og musik, væsentlig udført af sølvbrudeparrets børn og de kræfter, som er knyttet til skolen. Derefter blev der i øvelseshuset drukket té med smørrebrød til. Der var i dagens løb kommen mange hundrede breve, kort eller telegrammer. Adskillige af disse hilsener var på vers, og en del blev læst højt her ved bordet. Klokkeren var hen ved elleve, da den vellykkede fest sluttedes med en lille aftensang, som Povl Hansen havde skrevet efteråret forud, mens han opholdt sig ovre på Neksælø for sit helbreds skyld.

---

*) Med en tale overrakte Jens Mortensen på elevforeningens vegne sølvbrudeparret en pengegave på 2270 kr.

Sølvbrudeparret og børn d. 2. april 1915.

Aftensang.

Mel.: Nu kimer klokkerne sammen

Alt åbnes aftenens porte,
og lyset sænker sit flag,
bag skyggernes hær den sorte
skal gemmes den lyse dag.

Der hviler solen sin vinge
og venter morgenens bud,
så skal den sig atter svinge
så vidt over verden ud.

Du livets strålende kilde,
o, lær mig dag efter dag
at sænke mod kvæld så stille,
så tyst og så trygt mit flag!

Ja, lær mig i mørkets lande
— trods nattens det dybe blund —
at vente bag dødens vande
opstandelsens morgenstund.

Povl Hansen.

Ved sølvbrylluppet i Vallekilde,

2. april 1915.

Sølvbryllupstoner.

I. SOLOSANG.

M e l.: Hellig Olav stod ved fjorden.

Vintrens hvide døtre aksled' deres skrud,
griber vandringsstav i hænde,
fluks til Norges fjælde må de vandre ud,
skal ej solen dem forbrænde;
vintrens vilde viking taber spyd og spær,
brynjens blanke ringe brister en og hver;
kulden er forbi,
snart er bølgen fri,
bækken synger forårssange.

Solens sønner sadler lette ganger op,
 fletter glad de gyldne maner,
 snart de over hav og højest bakketop
 svinger somrens lyse faner;
 vårens væne blomsterbørn i gyldenpragt
 klæder mark og eng og skov i brudedragt.

O, velkommen vær!
 nu er stunden nær,
 snart skal brudesalmen klinge!

II. KORSANG.

Mel.: Nu løvsalen skygger.

Det knoppes i lunde,
 snart somren er gæst,
 de søer og sunde
 alt synger til fest.

Mit hjærte, din sommer
 med sol og med sang,
 jeg spår, at den kommer,
 den kommer en gang.

Den fejreste lykke,
 jeg véd under sol,
 i dig skal den bygge
 sin dronningestol.

Den fejreste lykke,
 i verden jeg véd,
 din helligdom smykke
 og fylde med fred!

— Så løft dig med glæde
 på sangfuglevis
 mit fagreste kvæde
 til kærligheds pris!

III. FÆLLESSANG.

Mel.: Det er så yndigt at følges ad.

O held dig, du, som i hjærtets gem
 fik kærligheden til gæst i våren!
 for dig sprang Paradis' port på klem,
 dig livets lykke blev rigt beskåren;
     til dig blev givet
     en skat for livet,
 som gennem vrøvlet og hverdagskivet
 du vogte vel!

Og fylker fjender sig stundom tæt
 imellem dig og dit mål hernelen,
 og vakler foden så overtræt
 af byrder, bårne i middagsheden,
     hvor sødt at ile
     didind og hvile,
 hvor hun og børnene mod dig smile
     i kærlighed.

Din vinter kommer en gang forvist,
 men ej skal kulden dit hjærte ramme,
 har blot du reddet trods alt til sidst
 den gnist af kærligheds arneflamme;
     ti evigheden
     har kærligheden —
 endskønt den lever og bor hernelen —
     sin datter kaldt.

— Du, som os elsked' fra evighed,
 som selv er kærligheds dybe kilde,
 lys over hjærternes pagt din fred,
 bring selv din vin til vort bryllupsgilde!
     vær selv til stede
     og rens vor glæde!
 da skal, o Herre, en gang vi kvæde
     dig takkesang.

Povl Hansen.

Sølvbrudeparret, 2. april 1915.

Tale ved sølvbrylluppet d. 2. april 1915.

Af Povl Hansen.

Hjemme på Fyn har jeg stundum hørt det krav blive stillet til sølvbrudeparret, at de nu skulde fortælle, „*hvordan det gik til*“. Jeg har dog aldrig hørt nogen efterkomme dette krav på tilfredsstillende måde. Det er nok vanskeligere end som så, og jeg vil da

heller ikke i dag som sølvbrudgom forsøge at fyldestgøre det. Men hvad jeg vil prøve, er at vise jer, vore venner, et par billeder, som vedrører den sag.

Med mig går det nemlig ofte så, at mine minder hengemmes hos mig i form af billeder, der for mig ejer en vidunderlig klarhed; om jeg imidlertid kan gengive billederne, så andre også kan se dem, er jo et andet spørgsmål.

Men vi kan jo prøve:

Julen 1876 nærmede sig; eleverne talte kun om hjemrejsen; også jeg følte stærk hjemvé; jeg havde aldrig været hjemmefra nogen jul. Men jeg havde besluttet at prøve det netop denne gang; jeg vilde *opleve en jul* hos Trier i hans hjem.

Jeg bad Trier, om jeg måtte blive; og han sagde ja.

Foruden mig var der kun tre andre elever bleven tilbage.

Juleaften samledes vi om juletræet i dagligstuen. Trier læste evangeliet, sagde lidt om det, og vi sang flere julesalmer, og så skulde julegaverne uddeles. Således at veksle julegaver mellem voksne mennesker havde jeg aldrig før været med til, og jeg var derfor meget spændt derpå.

Ved min side stod nuværende seminarielærer Marius Sørensen i Jelling, den gang højskolelærer i Vallekilde; han var forlovet og stundede mod bryllup. Dette vidste jeg. Og nu ser jeg da pludselig de nærmeste grene på juletræet bøjes til side, og frem i åbningen kommer en lille 5—6 års pige med en stor æbleskivepande i favnen; hun styrer med sin byrde lige hen mod min sidemand, idet hun med jublende stemme råber: „Den skal du have til dit udstyr, Marius!“ Hendes ansigt formelig lyste, og hendes øjne tindrede af iver og forventning om den glæde, hun skulde berede modtageren. Hvor findes der på hele den vide jord et mere levende

billede på, hvad selve livet er, end sådan et lille barneansigt; se ind i disse barneøjne, når de således tindrer og funkler, og du vil have modtaget jordens stærkeste indtryk af hvad livet er.

Jeg glemte for en stund alt andet over dette strålende, livslevende barneansigt og havde svært ved igen at få blikket vendt anden steds hen.

Jeg havde set min tilkommende hustru for første gang — i hvert fald således, at hun blev stående i mit minde.

Mange billeder af dette glade barn har jeg i mit øje; men dem vil jeg blade forbi og først standse ved ét, elleve år senere. Men først rammen: Omtrent et årstid havde Sigríd opholdt sig i Mygind præstegård, og så kom hun hjem sidst i juli 1887 for hen i avgust at følge sin syge fader til et badested i Sverige. Jeg havde været lærer på sommerskolen for at hjælpe under Triers sygdom. Nu samtidig med deres afrejse drog jeg på en fodtur til Jylland. Efter dette sidste møde med Sigríd var mit sind kommen i en sælsom bølgegang; jeg mindes navnlig en aftenstund på Himmelbjærget, hvor jeg sad og så ind mod de fjærne heder, der rødmede i aftensol og lyngens fine blomsterskær.

Det var, som sad jeg dér i aftenstunden på denne dejlige plet og lyttede til en forunderlig melodi, så fyldt af skønhed og af lykke, at jeg aldrig havde hørt dens lige. Langt borte tonede den; inde fra fremtidens store gådefyldte land lød den, endnu fjærn og tilsløret; men nærmere og nærmere kom den; å, om det skulde blive min livsmelodi!

„Mit hjærte! din sommer
med sol og med sang,
jeg spår, at den kommer,
den kommer en gang.“

Sent kom jeg den aften tilbage til hotellet i Ry.
Langsomt og dvælende gik rejsen videre, fodture

ind gennem hederne, ind i den store ensomhed, hvor mennesket stilles ansigt til ansigt med sit eget selv og finder rede derpå.

Videre gik turen til Askov og senere hjem til Fyn.

Jeg havde tid nok til mine egne tanker og tid nok til at lytte til den underfulde musik.

Og så kom den dag, da jeg vidste, at denne musik var min, *min livsmelodi*; og så gik rejsen atter mod Vallekilde.

Den tredie oktbr. var det. Dagen var rent ud vidunderlig. Jeg gjorde rejsen fra Slagelse som fodtur. Hen på eftermiddagen nåde jeg Skarritsøen; det var mig som Vallekilde højskoles første forpost mod syd.

Jeg lagde mig på toppen af en af bakkerne ved vejen syd for søen. Der lå den og blinkede mod mig som et dejligt dybblåt øje under bøgeskovens stærke bryn: Et skønnere landskab findes ikke i Danmark end det, der her lå for mig i efterårssolens rige farveglans. Høsten havde allerede begyndt at udhamre bøgenes løv i kobber og guld med „varmere farver og rigere glans“. Sommeren havde fæstet det sidste smykke, vemoden, på sin elskedes bryst. Højere kan den danske natur ikke nå.

„Skarritsøen, Vallekildes første hilsen til dig“ lød det i min sjæl, og landskabets linier og farver derude fra smeltede sammen med tonerne af min livsmelodi derinde fra og skabte et af de øjeblikke, et menneske aldrig nogen sinde i sit liv glemmer.

Og så gik jeg videre.

Netop som sol gik i bjerge nåde jeg Vallekilde, fandt Sigrid og fik talt de ord med hende, som vi bægge følte egentlig ikke behøvedes, men som jeg fandt, der burde udtales — talte derpå straks med Trier, fik hans varme velsignelse, og — ja så var vi et forlovet par.

Det var i ferietiden; „den store skolestue“, som

hjørneskolestuen den gang hed, var derfor indrettet som familiens rummelige dagligstue. Dér tilbragte vi så aftenen „i familiens skød“. Men nu sagde de én efter én god nat, og til sidst blev vi to ene tilbage. Vi sad i den gamle familiesofa; over bordet foran os lyste den store hængelampe; men på bordet under lampen stod i aftenens anledning mægtige vaser med store farvestrålende blomsterklynger og skåle med duftende, dugperlende frugt; og midt i al denne herlighed sad jeg da og skiftede ord med min fæstemø, om „alt, hvad et hjerte kan rumme og lide“. Mange år efter, under en rejse i Tyskland, steg ved en ydre tilfældighed billedet fra hin aften atter frem for mit indre, og da formede det sig i følgende linier:*)

Lad dit hoved hvile
 stille mod mit hjerte;
 hør, hvor det dig kalder!
 alle ømme navne;
 varmere de lyder
 end i mødets morgen. —
 Elskede, vi lever
 jo i livets sommer!

Alle dine blomster
 rundt om os du sætte,
 roser røde, hvide,
 duftende reseda,
 da vi ord vil skifte
 om al livets lykke —
 Elskede, vi lever
 jo i livets sommer!

Ræk mig dine hænder,
 lad dem mine trykke,
 lad et blik mig fange
 fra dit blide øje,

---

*) Af indledningsdigtet til „Tovelille“.

at min sjæl kan føle,
den er ikke ene! —
Elskede, vi lever
jo i livets sommer!

Atter blader jeg i billedbogen, mange billeder forbi, halvtredie år frem, og så standser jeg ved dagen for de 25 år siden.

Det havde været en svær vinter med sygdom; allerede den 17. febr. havde Trier måttet standse skolen, og den ufrivillige ferie, som derved opstod, benyttede jeg også denne gang til en rejse over i de jydskede hede-egne og hjem til Fyn.

Den 1ste april drog jeg fulgt af min slægt af sted til mit bryllup i Vallekilde.

Vejret var bidende koldt, og først kl. mellem 1 og 2 om natten nåde vi rejsens mål.

I mit værelse lå et lille velkomstbrev fra min tilkommende brud; hun vilde vænte til selve vor bryllupsdag med at hilse personlig på mig.

Onsdagen den 2den april 1890 dagen før skærtorsdag oprandt med tindrende klart solskin. Vielsen skulde foregå kl. 4 i Korskirken. Trier havde bedt alle deltagerne om at gå så tidlig, at de kunde være der, når han kom med bruden.

Nogle minutter før kl. 4 gik min gamle elskelige far og jeg over i kirken. Den var næsten fyldt af de mange gode venner.

Far og jeg gik frem og satte os i øverste stol til højre. Kirken var dejlig smykket, og ind gennem ruderne sendte eftermiddagssolen den festligste strøm af lys

Vi væntede nu en rum tid, og Bentsen, som den gang var kirkesanger, begyndte nok at blive urolig, åbnede hyppig kirkedøren på klem og tittede ud; hver gang gled der gennem dørsprækken en klar lysstråle

op ad kirkens gulv fra solen, der nu stod lavt i vest. Forvæntningens stilhed herskede overalt i kirken.

Da bliver der pludselig røre; Bentsen slår bægge fløjdørene op på videste gab; i samme nu skyller en mægtig flom af lys ind gennem den brede dør og bygger som en gylden bro af massive stråleplanker fra døren op mod alteret. Og dér — midt i døren — som kom hun lige ud fra lysets og livets strålende kilde, fra selve solen dér bagved — kom min unge

Korskirkens kor smykket til fest.

brud op imod mig skridende frem ad den gyldne strålebro, som solen havde bygget. Hun var iført en silkekjole — lyseblå med metalglans i folderne — en arv fra hendes tidlig afdøde mor. Brudesløret, hvori hun var indhyllet fra isse til fod, fangede solstrålerne og brød dem, så de stod som en gylden glorie omkring hende, i det hun ved sin faders arm kom gående op imod mig.

Alle i kirken havde rejst sig op, og venners tætte skarer på bægge sider af gangen dannede det herligste

espaliè. Også jeg var sprunget op og stod nu og opfangede alle disse — for mig så vidunderlige — billeders enkeltheder, alt imens hun kom nærmere og nærmere, og jeg mindedes dette ansigt fra hin første juleaften i Vallekilde; men denne gang lyste det mod mig.

Kort efter var vi ægtefolk.

„I dag har jeg viet den gladeste brud, jeg endnu har set;“ således hilste præsten Hoff på os, da han efter at have fuldbyrdet vielsen trykkede vore hænder til lykønskning

Og atter blader jeg i bogen; i ustandselig rækkefølge glider billederne forbi min sjæls øje, snart lyse og strålende, snart tunge og tåreblanke. Det sidste — og et af de skønneste — males i dag; men det behøver jeg ikke at beskrive, ti det har I alle lyslevende for øje, billedet af vor sølvbryllupsfest.

Tak, alle I, vore venner, I gamle fra vor ungdom og I unge fra de senere år. Tak for jeres bidrag til billedets skønhed og rigdom! Et er sikkert: blev den glans, som vennesind og venneord har lagt over vor fest, blev den os berøvet, da vilde festen være os ringe mod hvad den nu er.

Og så vil jeg slutte denne del af min tale med at udtale for Sigrid og mig et ønske, som jeg en gang har sendt en af mine venner ved en lignende lejlighed.

„Den myrternes krans, som vi fletted' en vår
under suk, under sang blev til sølv om vort hår;
Gud gyldne dens glans, alt som dagene skride,
så lykken blir størst imod solefaldstide!“

Og så vender jeg mig til dig, Sigrid; men før jeg kommer frem med, hvad jeg overfor dig har på hjerte, må jeg — jeg håber med din billigelse — læse lidt af det digt, jeg havde skrevet til dig, og som jeg overrakte dig i det øjeblik, brudekammerdøren lukkede sig efter os for de 25 år siden. Man siger jo, at et digt helst

skal gemmes i syv år, før det kommer offentlig frem, dette har nu ligget i din skuffe i et kvart århundrede og er hidtil vel næppe set af andre øjne end dine og mine. Altså nu tager vi det op af skuffen, Sigrid, og så læser vi:

Til

min hustru

på vor bryllupsdag den 2den april 1890 (aften).

Af

hendes *mand*.

Sjælenes rose.

Der vokser en rose fra sjælenes bund,
den blomstrer så stille og tyst;
men vårdagens lykke lær om dens mund,
og dens bæger har morgenen kys't.

Den blomstrer i sydsolens smeltende glød,
den dufter i ispolens nat;
de stærkeste storme dens stængel ej brød,
ej kvæler den tidsel og krat.

Den spirer med længslernes luende il
i vårens den svulmende lyst;
den vædes af tårer, den varmes af smil,
den vokser i modgangens dyst.

Den fødtes, da Adam han favned sin brud
i Paradislundenes ly;
på rødmende kinder i smil den sprang ud
for aldrig at visne på ny.

— Og blegner hver rose, hver jorderigs lyst,
når døden i møde den går;
ej kærlighedsrosen skal dø i vort bryst
men vokse i evigheds vår. . . .

I dag vil jeg så som sølvbrudgom fortsætte dette lille digt, fortsætte hvad jeg for de 25 år siden begyndte:

Til

min hustru

på vor sølvbryllupsdag den 2den april 1915.

. . . Sådan sang jeg til dig, da i mødets morgen
bægte to, vi sammen, smiled' kun ad sorgen,
da vi sammen plukked' livets roser røde,
og hver angst og smerte under kys bortdøde.

Sådan sang jeg til dig, da blandt blomstervrimle
frem vi vandred' under håbets lyse himle;
du med fingre spæde lagde om min pande
livets gyldne krans hist fra Edens lande.

Ingen sky vi skimted' under håbets himmel,
ingen torn og tidsel i vor blomstervrimmel;
pandens dybe fure, dagens strid og møje
intet af det havde endnu mødt vort øje.

Se, nu hvidner marken, snart er somren svunden,
frem til høstens travlhed har vi bægge vunden;
kraften mer ej vokser, kravene kun stiger,
somens lyse dage snart for vintrens viger.

Hvad har vi da virket, hvad har vi da vundet?
medens tidens strømme langsomt bort er rundet.
Hvad har kampen kostet, hvad er byttet blevet,
fandt vi livets lykke dér, hvor vi har levet?

Vandt vi hvad vi vænted' under håbets faner,
førte vi vor gerning frem ad sejersbaner,
dansed' vi på roser alle årets dage,
måtte aldrig torne vi af foden drage?

— Jo, vi også kender torne, som os nager,
kender frostens hærjen over vårfrisk ager,
hørte stormens ligsang over blomster spæde,
just som bedst de varsled' vårens glans og glæde.

Nederlag vi prøved', meget har vi mistet,
sorgens tunge timer har vi sammen fristet,
dødens istapfingre rørte ved vort hjærte,
lærte os: at elske det betyder smerte,

lærte os, at evig glæde her ej findes,
førend synd og død skal en gang evig bindes,
lærte os, at lykken flyed' vor veje,
tog vi ej som gave den af Gud til eje.

Guds er riget, hans er evig magt og ære,
sejer vindes kun af børn i himlens hære,
hvad hans børn de håber og om lykken aner,
ej den magt skal findes, som fra dem det raner.

Derfor trods hver møje, trods hver angst og fare
gør vi glad vor gerning, ta'r vort arbejde' vare,
visse på, at under korsets sejersfane
sejre skal selv den, som finder dér sin bane.

Er vor kraft kun ringe, blev vor dåd kun liden,
kender Gud sig ved den, skal den trodse tiden;
Herre, se, vi beder: sign og vogt vor gerning,
da for os er runden livets gyldne terning.

Sølvbrud, jeg takker for dit glade følge
fem og tyve vintre over livets bølge!
fem og tyve vintre stod du ved min side,
delte færd og fare, det gav kår så blide.

Som min anden ungdom kom du mig i møde,
 end på jubeldagen må mit hjærte gløde;
 tusind milde minder hilse mig og kalde;
 sølverbrud, jeg takker, takker for dem alle.

Povl Hansen.

SANGE

SKREVNE TIL

SØLVBRYLUPSDAGEN

2. APRIL 1915

I.

Mel.: I Morten Luthers dage.

I dag vil tanken drage
 for mig og for min mand
 de mange år tilbage
 til barndoms lyse land,
 hvor tusindfryd, kærminder,
 :: hvis ynde aldrig svinder, ::
 i mindet myldrer frem.

Hos Povl jeg gik i lære;
 jeg lytted til hans ord;
 hos ham jeg vilde være
 mit hele liv på jord.
 Jeg savned store broder;
 :: jeg savned søde moder; ::
 han blev min bedste ven!

Der er vel dem, der sige,
 som barn er lykken størst.
 Trods barndomshjem det rige

jeg lykken fandt dog først,
 da jeg fik hjem at frede
 :: hos Povl i egen rede ::
 og delte alt med ham.

En gerning blev os givet,
 en dejlig børneflokk,
 og rigere blev livet
 hvert år, så vi tør nok
 i dag blandt venner mange
 :: opsende takkesange ::
 til Gud, vor fader god.

Ja, tak for venneskare,
 for gerning og for hjem:
 vi bede dig bevare
 det for os vidre frem.
 Hav tak for sorgens stunder,
 :: for hjærtefred derunder, ::
 du ejegode Gud.

Sigrid.

Til fars og mors sølvbryllup

(Synges kun af børnene.)

II.

Mel.: På Tave bondes ager.

Vi børn i dag vil samles til bryllupsmindefest,
 hvor Vallekilde ligger i ly for storm og blæst,
 vi samles i vort kære, vort gamle barndomshjem,
 som ligger her og smiler bag rosenhækkens gem.

Du kære gamle rede, som kærlig rummet har
 i fem og tyve år nu vor moder og vor far,
 ak, bliv du ved at skærme det sølverbrudepar,
 som os du altid skærmed den tid, vi hjemme var.

Det er så godt at vide, når man ta'r hjemme fra,
 at fars og moders tanker de er hos os endda
 Det er så godt at vide, når verden er så kold,
 at hjemme er der varme og glæde tusindfold.

Når far os løfted op på sit knæ, da vi var små,
 og fremdrog store minder fra Danmarks oldtid grå,
 da lærte vi at elske vort danske modersmål,
 for Danmarks lykke aldrig at frygte krudt og stål.

Og når han med os leged' ved skov og mark og fjord,
 da synes vi, han var som vor store legebror.
 Ved fodboldspil og brydetag, på slæde og på ski
 med gode råd og hjælpsom hånd stod far os altid bi.

Se, derfor, kære fader, i gæld til dig vi står,
 og afbetale gælden er mer, end vi formår.
 Men tak vi vil dig sige ud af vort hjertes trang;
 ja, gid vi bare kunde gengælde dig engang.

Og nu vi vil os vende til dig, vor moder kær,
 med tak for hvad du var, og med tak for hvad du er.
 Ved dine milde ord og fra dette varme blik,
 som kom fra hjærtets egne, så stor en skat vi fik.

Hvad det er værd at eje en moder her på jord,
 det er en sag, som ikke udtrykkes kan i ord;
 nej, det kan ej forklares, og dog enhver det ved,
 som her på jord har ejet en moders kærlighed.

Ja, tak I to skal have for dette gode hjem,
 som I ved bøn og arbejde for os har elsket frem.
 Gid endnu mange år I med os det dele må.
 Gid mange glade dage I her endnu må få.

Hans.

III.

Mel.: „Langt højere bjærge . . .“

I bygte jert bo i det grønneste træ,
 der findes i Dannemarks have,
 det træ, der gav tusinde unge et læ,
 og mest dem fra hjemmene lave;
 hvad dér I fik levet, det leved' I bedst,
 når himlen og jorden hinanden var næst.

Det grønneste træ har i dybet sin rod,
 og *trende* er rødderne stærke,
 de henter den kraft, som til livet gi'er mod,
 om vinter det end får at mærke;
 men hvad det end lider, det grønnere står
 og løves ved maj i hver gryende vår.

Sig strækker *en rod* til den vidunder-vang,
 der rigt flød med mælk og med honning,
 hvor Abram fik syner, og David fik sang,
 hvor visdom fandt syderlandets dronning,
 hvor Herrens profeter med tugt og med trøst
 fik hjerterne vendt imod stjærnen fra øst.

Sig strækker *en rod* til det vidunder-folk,
 der bygger i verden så vide,
 var altid om Golgatha vidne og tolk,
 ej mindre Gethsemanes kvide,
 men synger dog rigest og gladest og bedst
 om julens og påskens og pintsedags fest.

Men *tredie-rod* sig strækker så glad,
 hvor Danebrog glimter i lue,
 hvor heltene kæmped' og kvinderne kvad
 på borg og i bondemand's stue,
 hvor fædrenes minde hos børnene boer,
 fornyes i dåd og i sang og i ord.

Så byg da fremdeles i grenenes hang,
 I selv med den flok, jer blev givet!
 med suk sommetider, med bøn og med sang,
 med håb imod evighedslivet;
 da himlen og jorden hinanden er næst,
 da kan I med fryd fejre sølvbryllupsfest!

Severinus Arenvad.

IV.

Mel.: Slottet det er vundet,
 for den melodi paseer til de to.

Der går dans i skolegård,
 slottet det er vundet,
 gik dans i femogtyve år
 for Povl og Sigrid hin unge,
 og dem, som vare der,
 for dennem så dansede de.

For så dansed' et brudepar,
 slottet det er vundet,
 og efter alle dem, der var,
 for Povl og Sigrid hin unge,
 ti dem, som vare der,
 for dennem så dansede de.

Så da dansed' en Børneflokk,
 slottet det er vundet,
 Ti deraf fik de aldrig nok,
 hr. Povl og Sigrid hin unge,
 og dem, som vare der,
 for dennem så dansede de.

Efter så dansede tæt i rad,
 slottet det er vundet,
 en ungdomsskare fro og glad,
 for Povl og Sigrid hin unge,
 ti dem, som vare der,
 for dennem så dansede de.

Danserne spredtes i øst og vest,
 da slottet det var vundet,
 de samles nu atter her til fest
 for Povl og Sigrid hin unge,
 og dem, som vare der,
 for dennem så dansede de.

End går dansen i skolegård,
 slottet det er vundet,
 den gå endnu i mange år
 for Povl og Sigrid hin unge,
 og dem, som vare der,
 for dennem så dansede de.

Eske M. Eskesen.

Telegrammer og skrevne digte til sølvbrylluppet, 2. april 1915. *)

En hilsen fra én blandt de mange,
 som tænker på eder i dag.
 Vi nynned' de samme sange
 og stred for den samme sag.

---

*) Da jeg ikke har fået adspurgt alle afsenderne om, hvorvidt jeg her måtte gengive deres hilsener til os, undlader jeg for en sikkerheds skyld helt at angive forfatternavne.

Povl Hansen.

Vi førtes af fromme fædre
 til livets klareste strøm.
 Vel ingen har drømt en bedre
 og skønnere ungdomsdrøm.
 Ryslinge! Vallekilde!
 Hvor tryller de navne os ind
 i minder, store og milde,
 varmer og renser vort sind.
 Sølvbrudeparret til ære.
 jeg hejser mit danske flag.
 Guds rige velsignelse være
 hos eder fra dag til dag!

De femogtyve år nu randt,
 fra sidst jeg nynned' sangen
 til eders ungdomsfest; så sandt
 endnu jeg hører klangen.
 Det var mit eget hjertes trang,
 der dybest i mit indre klang
 om sommer, sol og lærkesang.
 — Nu ønsker jeg og vennen min
 en aften skøn — så rén og fin,
 som høstens solguld smiler
 til to, der stille iler
 med himmellys i øje
 mod målet i det høje,
 hvor aften bli'r til morgen,
 hvor husvild er *al* sorgen.
 — Og skal I længe vandre her,
 gid glædens milde aftenskær
 da følge jer til — borgen,
 hvor ungdom aldrig svinder,
 livskilden evig rinder!

Stille vi kommer, —
 hilsen vi bringer
 drikker af mindets
 sollyse væld.
 Ønsker til lykke,
 ej blot til dagen,
 men til et livsværk
 herligt og stort!

Tiderne svinder —
 vår efter vinter —
 et kvart århundred'
 gik som en fest.
 Byg så kun vid're
 opad på borgen,
 og lad den fyldes
 med ungdom og sang!

Kræfterne øges,
 alt som de bruges;
 bruger vi lykken,
 får vi den selv,
 troen då løves,
 kærlighed vokser,
 håbet da stiger
 som sangfugl mod sky.

Povl og Sigrid! dristigt har I bygget
 jeres hjem i sælsom dobbeltstil;
 for en børneflok med flid I hygged,
 så de væksten fik som bækkens pil;
 men på samme tid I hjemmets vægge
 spændte ud til mægtigt favnetag
 for den ungdom, som I vilde række
 hjælp til liv i ædles vennelag.

Få det lykkes! Ti til det der kræves
 trofast hjærtelag mod livets ånd;
 der må ofte bedes, når der bæves
 for de tusind krav til sind og hånd.
 Selv I sikkert tit har kunnet pege
 på, at hist og her det for jer brast;
 vi vil skønsomt krav mod kræfter veje
 og slå på jer højtidsdag det fast:

At vi skønner på jert trofast virke
 i jert dristigt bygte dobbelthjem;
 hvor I rejste skole tæt ved kirke,
 hvor I ledte børneflokkene frem.
 Tak! vi si'er jer — tak, at I har båret
 jeres drømme gennem kamp til dåd;
 blev I ofte trættet, blev I såret,
 altid fik til lovsang dog I råd.

Folkefest i forårgry!
 — Over Vallekilde by
 løfter sig den glade sang
 født af folkets takketrang.
 Venneskarer møder frem,
 smykker brudeparrets hjem.
 Binder op i mindets glans
 sølverbruds og brudgoms krans;
 takker for, hvad de har tolket,
 bragt til liv og dåd i folket!

Held da jer, når sølvet flettes
 ind i eders krans i dag! —
 Virk — og gid I ikke trættes! —
 for den danske ungdoms sag
 end med kærlighedens gløden! —
 Da som guld bli'r aftenrøden!

Til sølvbryllupsgilde
 i Vallekilde
 jeg ønsker til lykke!
 Det bedste smykke
 er børnene mange;
 gid deres sange
 oplive, frede
 den gamle rede!

I bygged' jert danske, kristne hjem
 i ly af det ungdommens virke,
 I siden gav kræfter, og førte frem
 de unge i skole og kirke.
 Til ungdommens lykke og Danmarks tarv,
 I løftede trofast Ernst Triers arv!

Til Vallekilde går strømmen ud,
 mens det lyder fra mand og kvinde:
 Gud signe den brudgom og sølvernebrud,
 som nu sidder bænket derinde
 i vennelag og med favnen fuld
 af herlige, rige minder —
 om dage, der lyste i mindeguld
 og om „dejlige barnekinder“.
 — Nu bænkes en garde ved mindets drik
 omkring eders festlige bord,
 og lysende øjne og takfyldte blik
 der fæstes på far og på mor.
 Men alle så siger vi tak til Gud
 for arven, I vogted' så vel,
 og så skal det tone i landet ud:
 Guds fred! fra gry og til kvæld.

I ånden vi sidder ved bryllupsfesten
 og frydes alle ved brudgommens røst:
 Til sølverbruden og hædersgæsten
 og alle venner fra vest og øst.

Her kommer så vi med pinden i munden
 at takke for alt, hvad vi hørte og så;
 et vennelags glæde og jubel i lunden
 og tanker, der bar over skyerne blå.

— Gud signe jer, I kære, på Vallekildeborg!
 Del hinandens lykke, al glæde og al sorg!
 og kæmp så for freden, til sol for jer går ned,
 og flyv så til Gladhjem til Gud i evighed.

Under myrten frisk og skøn
 spired håbets blomst i løn.
 Nu, af minder blad for blad
 flettes sølverkransen glad.

Med Gud vi begynde skal vor dag,
 ham tjæner vi først af alle!
 så fører han selv godt ud vor sag
 og skærmer, når skygger falde.
 Men sødest af alt er Herrens fred,
 når solefalds-klokkerne kalde.

Det var anden april for de toti og fem,
 da I stifted', I to, eders højskolehjem,
 og I valgte april i den gryende vår,
 hvor alt lærken sin trille i skyerne slår,
 og hvor droslen den stemmer i buskenes ly
 sin harpe til ære for sommeren ny. —

Der var fryd, der var gammen og glade ord,
 der hvor I to hinanden sad nær over bord.
 Og sæden I såde og vidt strøde ud,
 den fik vækst og fik grøde fra Herren, vor Gud.
 Gid længe I leve i Danernes vang
 med ungdom, med glæde og jubelsang!

Ungdomssyners lyse pragt,
 kæmper klædt i mildheds dragt,
 skønhed, glans i dåd og tale
 mødte os i skolens sale.
 Tak for hvad I gav, I to,
 sølv og sejr hos jer kan rime,
 liv og lykke stærkest gro,
 når guldklokkerne skal kime!

Som heltene kæmped' den anden april
 og værgede sig mod hver fjendepil,
 så sejrer livet mod fjendekryb
 i kamp på hjærternes Kongedyb.

Hil hjærteguld i sølvglans!

Tyve fem:
 skole, hjem,
 af børn en skok,
 en venneflokk,
 det summen blev,
 mens tiden randt;
 I vidt det drev
 og meget vandt.

Umuligt at komme, men aldrig rådløs:
 vor varmeste hilsen pr. tråd og pr. trådløs!

Venskabsbånd fra ungdomsdage
 ruster ej men binder end.
 Lykkevæv lod Gud jer drage
 i jert hjem og unges sind.
 Gid I end i mange år
 drage bånd til lykkeår!

Tak tilbage, lykke frem
 over gerning, over hjem!

I hjem og skole I øved' dåd,
 lærte de unge at styre båd,
 kunne og ville bygge sit hus,
 rejse vort folk af fortidens grus.

Til lykke med dagen,
 og tak for sagen!

Sølvbrudeparret held og lykke
 og tusind lyse, glade dage!
 ti kærlighed var eders smykke
 så langt, som I kan se tilbage.
 Gid Herren være eder huld
 og skænke bryllupskrans af guld!

Lykke og held
 fra morgen til kvæld!

Altid så man eder vandre
 i Guds lys, et lys for andre;
 give Gud, at I med glæde
 stedse denne vej må træde!

Sol over eftersommer!
 Lykke for tiden, der kommer!

Han, af hvis hånd vi lykken får,
 sende den mildt fra oven som solskin og regn i vår!

I dag vort flag skal vaje
 for jer, I kære to,
 som gav os det i eje,
 vi siden plejed' tro.

Hjærtelig lykønskning! Tak for den venlighed og
 forståelse, vi Islændere har mødt på Vallekilde!

Herzliche glückwünsche, Povl und Sigrid, zum sil-
 bernen hochzeitstage sendet euch von der ferne.

Best wishes from faithful friends.

Ved
sommerskolens afslutning

1915.

Nu er skolens tid forbi,
hver sin vej må drage —
men en kostbar klædning I
med herfra må tage!
Væv, hvad her I vandt i sommer,
til en dejlig dragt,
som, når storm og uvejr kommer,
gør jer uforsagt,
skærmer jer mod vold og våben,
gør jer vejen åben!

Gods og guld kan verden fælde,
intet døder tankens vælde,
intet kan i gruset træde,
hvad I vandt af glæde!

Nu er det jo sommer i Danmarks land
— men inden vi ser os om,
er fuglene fløjet fra skov og strand,
og marken er øde og tom.
Så kommer den mørke vinternat
og knuger os med sin kulde,
med nøgne grene står skov og krat;
ti løvet er gemt i mulde.

Men sommer og vinter er lige god
for den, der ta'r det med frejdigt mod,
for den, der kan glæde yde,
kan daglig ved livet sig fryde,
og daglig den lykke nyde,
den lykke, det er:
„I Vorherres navn
at leve livet til andres gavn!“

Lær dig sandhed fuldt at agte,
lær din sjæl alt skønt at magte,
da har skolen dig for livet
livets bedste givet!

Så får I da tak for den tid, der svandt,
og lykke til den, der kommer!
Vorherre hjælpe os alle så sandt
på vej til en evig sommer!

Bodil Lange.

Trine og Valdemar Bennike.

Trine og Valdemar Bennikes sølvbryllup

d. 3. august 1915.

af

Johan Brydegård.

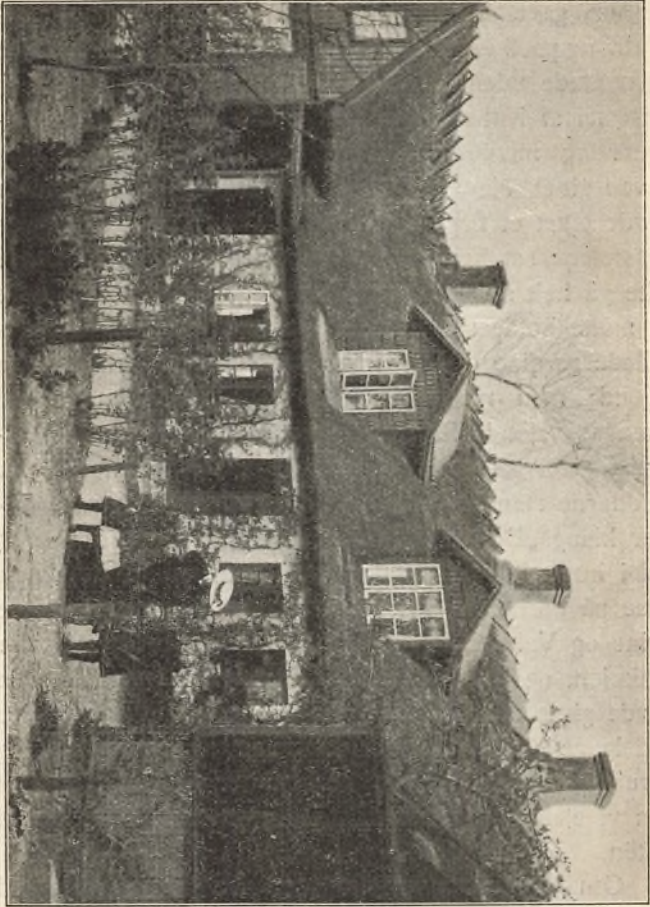
Dette år har her været rigt på begivenheder. Mens folkeslagene i Europa kæmper som rasende mod hverandre, holder vi fredelige fester i Vallekilde. Den 3. august kunde Trine og Valdemar Bennike fejre deres sølvbryllup og samtidig Vald. Bennikes 66-års fødselsdag. Vi glædede os til at festligholde dagen sammen med sølvbrudeparret; men da hverken Trine eller Valdemar Bennike satte pris på nogen større festlighed, talte de om at rejse til Bornholm i de dage. Det blev der dog intet af, da Trine ikke har været rask i den sidste tid. Hun deltog dog i festlighederne og befandt sig godt derved.

Nå, sølvbrudeparret blev altså hjemme, og vi kunde få lov at være med til at gøre dagen festlig for dem, og det havde vi alle lyst til.

Dagen begyndte med, at snedker Jens Lund og hans svende før kl. 6 stillede med et mahognitræs bord og en tilsvarende sofa og stole. De flyttede nogle gamle møbler ud og satte de ny ind i stuen i stedet for. Det var en gave fra valgmenigheden, pastor Fønnesbech-Wulff og prof. Frederiksen. Så mødte nogle af lærerne og pyntede uden for med flag, blomster og grønt. Et spisestel af Københavns porcellæn, som Bennikes tidligere og nuværende medlærere og højskolens folk havde givet, blev båret ind. Højskolens sommer elever havde givet et flag og to kurvestole. Flaget blev hejst, og stolene sat hen ved flagstangen. Alt dette kunde ikke gå helt stille af; men sølvbrudeparret *skulde* sove og måtte holde sig inde for lukkede vinduer og nedrullede gardiner. Det kneb nok. Først senere kom de ud; men nu mødte også hele friskolen med en mængde vajende flag, og i spidsen bares med stor forsigtighed en kransekage (overflødighedshorn). Ud for vinduerne standsede de alle, og med friske barnestemmer klang „Der er et yndigt land“ ud over haven og ind i huset til sølvbrudeparret, som nu måtte ud og hilse på børnene. Friskolelærer Jens Kramer takkede Trine og Vald. Bennike for, hvad de havde gjort for friskolen, og Vald. Bennike for den undervisning, han havde givet der. Lidt efter var alle børnene bænkedede ved lange borde i haven, hvor de fik chokolade, og derefter marcherede de bort under sangen „Sorgløst kan vi ej synge dit navn“. Det var den første del af festen.

Om eftermiddagen kom en del for at ønske til lykke; men først om aftenen samledes en større kreds af egnens folk på Solbakken. Bennike havde bedt prof. Frederiksen om at holde en opbyggelig tale. Det skulde være i haven; men en regnbyge havde nær bragt forstyrrelse i festen. Prof. Frederiksen talte så

inde, hvor folk stod og sad i stuerne, som de bedst kunde. Imidlertid var det heldigvis bleven tørvejr igen; men det var nu ved at blive mørkt, og en hel masse

Solbakken.

kulørte lamper blev hængt op mellem træerne i haven. Derude var der så en hyggelig afslutning på festlighederne. Bennike holdt ikke af festtaler; men helt fri kunde han ikke blive. Povl Hansen takkede ham for

de 37 års virksomhed ved højskolen og for det hjem, som Trine og han altid havde holdt åbent for højskolens elever, og hvor der altid havde været hyggeligt og

Familien Bennike.

godt at komme. Der blev endnu holdt enkelte korte taler og sunget en del sange, og til sidst takkede Valdemar Bennike på sin kones og sine egne vegne for den

imødekommenhed, der altid var vist dem, og for den festlige dag, det nu havde været på deres sølvbryllupsdag.

Af gaverne kan endnu nævnes to malerier og en del sølvtøj og desuden en pengegave fra Niels og Povl Hansen nærmest tænkt til en rejse. En del af Vallekilde højskoles tidligere elever havde også ønsket at være med. Der var indkommen en mindre pengegave, som blev overrakt brudeparret af Jens Mortensen, Kvarmløse.

Det var i det hele taget en vellykket fest, og alle gæsterne så vel som sølvbrudeparret var glade ved, at de ikke blev narret for den ved, at Trine og Vald. Bennike havde rejst bort i de dage.

En tak fra Solbakken.

Da vi den 3. august holdt sølvbryllup, havde vi den glæde at modtage så mange lykønskninger, telegrammer og gaver fra vore tidligere lærlinger, at vi umulig kunde overkomme at takke hver enkelt; og vi beder jer derfor ad denne vej at modtage vor bedste tak derfor. Det er os altid en glæde og en opmuntring i vort arbejde at mærke, at I bliver ved at mindes det gamle hjem på Solbakken med kærlighed.

Trine og Valdemar Bennike.

Efterårsmøder og mindefester.

Af

Povl Hansen.

Idéen til de såkaldte „efterårsmøder“ omkring ved højskolerne og nu i de senere år også i foredragsforeningerne stammer, så vidt jeg véd, fra Askov; men idéen blev straks optaget her i Vallekilde. Det var i halvfjærdserne.

Tanken var at samle forældre og bosiddende folk „de gamle“, til en uges højskoleophold, således at de derigennem kunde få en forestilling om hvad det var, de sendte deres børn ud til, når de gav dem lov til at „komme på højskole“. Møderne hed derfor også i begyndelsen „gammelmandsmøder“. Navnet byttedes dog hurtigt om med det nuværende „efterårsmøder“, idet de blev henlagt til skolernes efterårsferier.

Den første Gang, jeg hørte dem omtale, var ved en familiesammenkomst i Ferritslev hos min morbroder, gmd. Thyge Hansen. Det må have været sidst i halvfjærdserne. Han og hans Kone var da lige hjemkommen fra et sådan ugelangt møde på Askov højskole. Det kan nok være, at vi lyttede til det højst mærkværdige, som morbroder dér fortalte. Først om de mange gode foredrag, de havde hørt, og som de nu på bedste måde og med dybt grebet sind søgte at gøre os andre familiemedlemmer delagtige i; så også de mange ny sange, de havde lært, de ny bekendtskaber de havde gjort, og sidst men ikke mindst hvad de

havde oplevet i retning af muntert samliv. Hvor mindes jeg endnu morbroder Thyges friske latter, da han fortalte, hvorledes alle disse ældre folk, da de en eftermiddag efter nogle anstrængende foredragstimer skulde trække frisk luft inde i det store gymnastikhus, pludselig — som en flok skolebørn — havde givet sig til at lege rundlege med sang og hjærtens munterhed. Min muntre morbroder kunde for latter næsten ikke fortælle. Den og den gamle morlil havde sunget som en ung pige, og den og den gamle farlil havde danset som den mest barnligt glade ungersvend. Det hele var næsten som et æventyr. Hele familien sad i stum lytten til hvad Thyge fortalte.

Et par år senere oplevede jeg selv mit første efterårsmøde i Vallekilde. Deltagerne var indmældt forud, som de unge indmældte sig sommer eller vinter. Trier havde vogne ved Jyderup st. at hente de langvejs fra. Jeg husker endnu friskolelærer Olsen fra Lunde på Fyn siddende højt på et læs rejsegods, da vognene vendte tilbage. Fra nærmeste omegn kom de kørende til skolen med deres sængklæder og håndkufferter. Og nu blev alle indkvarterede i de mange forskellige elevkamre på skolen.

Så godt som alle mødte til mødets åbning og blev til dets slutning, og Trier kviede sig meget ved at optage nogen for kortere tid; lige så lidt yndede han dem, der fra omegnen vilde deltage i mødet men for resten bo og spise hjemme. Jeg husker hans bestræbelser med at klare for dem, at dette var ikke nogle foredrag; men det var samlivet og samværet; dette var „de gamles“ højskoletur, ligesom det sommer og vinter var de unges.

Skolen var i disse første år regelmæssig fuldt optaget. En gang, mindes jeg således, at der et af disse

første år var en flok på omkring 30 i tal fra et par landsbyer ved Kolding.

Ordfører ved møderne var først og fremmest skolens egne lærere. Her i Vallekilde Trier og hans præsteven og hjælper Hoff. De talte i reglen hver dag og holdt sammenhængende foredragsrækker. Som yderligere hjælp var det næsten en given ting her, at også digterpræsten Hostrup kom til stede og førte ordet. Af hans senere udgivne „folkelige foredrag“ har jeg hørt ham foredrage flere ved disse efterårsmøder.

I fristunderne mellem foredragene blev disse ofte taget op til prøvelse af tilhørerne; og tit kunde man da blive vidner til varme angreb eller forsvar angående det, der var kommen frem. Særlig mindes jeg fru Grundtvig som ivrig deltager i sådanne efterbehandlinger; også fru Hostrup, „smedden fra Høve“ og flere deltog da med kraft. Disse her nævnte og adskillige andre hørte til dem, der næsten kunde siges at udgøre efterårsmødernes faste stok.

Andre fritimer brugtes til indøvelse af ny sange og salmer eller til musikunderholdning; medens aftenerne særlig var viede til forhandlinger og samtalemøder om hvad der optog deltagerne; skole- og opdragelsesspørgsmål vendte atter og atter tilbage år efter år. „Dem bliver vi aldrig færdig med,“ sagde Trier; „de er ny og evig unge fra møde til møde“. Noget, jeg tror, han var sjælelad over.

Et af de år, der var mest liv i disse aftensamtaler, var 1881. Da havde Trier fået den jyske gmd. Peder Mortensen (senere Bukh) fra Snejbjerg til at komme med til mødet, og han kunde ordentlig sætte liv i forhandlingerne. Hvor Trier dog nød hans ravjyske tale og de friske tanker om børneopdragelse, han gjorde sig til talsmand for. Peder Bukh blev senere i en lang årrække lærer ved skolen.

Nogen ordstyrer var der egentlig ikke; men Trier ledede alligevel forhandlingerne, og det var ham altid meget magtpåliggende at få *dem* frem, der helst tav, men om hvem man kunde vænte, at de virkelig havde noget godt og ejendommeligt at møde op med. Derfor kunde man idelig høre Triers stemme gentage ord som: „Hvad siger du til det, Hans Frandsen“ (Gudum) eller „Nu skal vi høre Thyge Hansens mening om den ting.“ De pågældende måtte da fra deres plads, siddende eller stående, som det passede dem bedst, prøve at sige deres tanker om sagen.

Det var for Trier en hovedopgave, at disse samtaler ikke skulde blive til „diskutioner“, hvor en mundrap fægtemester kunde vinde en letkøbt sejr over en uøvet modstander; nej, man skulde føle sig i vennelvold, således at man fik mod til at lukke op for hvad der lå én på sinde, enten som spørgsmål eller som svar. Man skulde værne de åbne og ængstelige sind, så også *de* kunde få deres udbytte på den ene eller den anden måde.

Jeg tror, at mange af deltagerne i disse første efterårsmøder med mig vil sige, at de møder regner vi med blandt vort livs rigeste og lykkeligste timer. Der ligger i mit minde et lys over dem, der stråler en glans om dem, som få andre tider i mit liv kender mage til.

Underlig nok, denne måde at holde efterårsmøde på havde kun en kort blomstring; allerede i sidste halvdel af firserne begyndte forandringen kendelig at indtræde. Trier havde ikke hård hånd nok til at holde *dem* ude, der kun vilde være gæst én eller et par dage. Tvært imod, disse bredte sig stærkere og stærkere på bekostning af dem, der opholdt sig her hele tiden. Ligeledes udtaltes der ønsker om at få andre og fremmede ordførere med ved møderne. Og snart var de gamle efterårsmøder i fuld opløsning. De

liggende gæsters tal svandt ind fra år til år og ophørte til sidst næsten fuldstændig. Deltagerne var nu folk fra omegnen, som bode og spiste hjemme, og som kun blev her under foredraget. Mødet indskrænkedes nu fra en uge eller mer til kun at vare i tre dage — egentlig eftermiddage. Det var ikke længer sammenhængende foredrag om et samlet æmne men enkelte foredrag med stadig skiftende æmne, da også tilhørerne bestandig skiftede, og hvor fremmede talere hyppigst havde ordet.

Jeg tror, Trier sørgede over opløsningen af den gamle mødeform, og han fik næppe rigtig øje for, hvad den ny kunde udvikle sig til.

Da Trier i 1893 døde, og jeg nu skulde overtage også ledelsen af efterårsmøderne, stod det mig klart, at nu måtte skridtet gøres fuldt ud. Møderne måtte nu betragtes som det, de efterhånden havde udviklet sig til: store folkemøder, hvor omegnens folk kunde samle sig og ved min mellemkomst få lejlighed til at høre fremmede ordførere bringe frem de bedste ord, som for tiden lød *inden for den åndelige lejr*, hvori vor skole havde sit hjem.

Det er kun sjældent og egentlig modstræbende, jeg har hentet en særlig kendt taler fra andre lejre. Nej, ved vore nuværende efterårsmøder er det ikke talerne fra os — skolens lærere — der kommer i første række, vi træder kun udfyldende til; det er heller ikke uvedkommende — endnu mindre åndelige modstandere — men det er de bedste *medkæmpere* og bannerførere for det åndsliv, vi her til daglig gærne vil leve i og arbejde for, som der ved den lejlighed kaldes på og bygges talerstol for.

At egnen her sætter pris på denne ordning af møderne, viser den større og større tilslutning, de bestandig har fået; mens vi endnu i de første år kunde

samles i den gamle foredragssal, så er den tid nu længst forbi; nu har vi set dage, hvor ikke en gang det store øvelseshus kunde rumme den skare af tilhørere, der strømmer sammen.

Desuden er mødernes varighed igen forlænget. Vi begynder nu en søndag og ender en onsdag aften, altså 4 dage er nu atter i brug. Endvidere begynder også de liggende gæster at vende tilbage, vi har igen fået de fleste værelser i brug under mødet, og hermed

Ved efterårsmødet, søndag den 26. septbr. 1915.

vender atter noget af den gamle hygge tilbage: Om formiddagen og sidst på aftenen den afsluttede flok, men om eftermiddagen det store folkemøde med åbne døre ud mod alle. Det er vist rimeligt, at denne form nu vil blive den rådende i hvert fald i den nærmeste fremtid.

Til mindefesten var der 10—1200 mennesker, og det samme antal til hver af det påfølgende efterårsmødes tre søgnedage; men om søndagen var tallet sikkert oppe på de 2000.

liggende gæsters tal svandt ind fra år til år og ophørte til sidst næsten fuldstændig. Deltagerne var nu folk fra omegnen, som bode og spiste hjemme, og som kun blev her under foredraget. Mødet indskrænkedes nu fra en uge eller mer til kun at vare i tre dage — egentlig eftermiddage. Det var ikke længer sammenhængende foredrag om et samlet æmne men enkelte foredrag med stadig skiftende æmne, da også tilhørerne bestandig skiftede, og hvor fremmede talere hyppigst havde ordet.

Jeg tror, Trier sørgede over opløsningen af den gamle mødeform, og han fik næppe rigtig øje for, hvad den ny kunde udvikle sig til.

Da Trier i 1893 døde, og jeg nu skulde overtage også ledelsen af efterårsmøderne, stod det mig klart, at nu måtte skridtet gøres fuldt ud. Møderne måtte nu betragtes som det, de efterhånden havde udviklet sig til: store folkemøder, hvor omegnens folk kunde samle sig og ved min mellemkomst få lejlighed til at høre fremmede ordførere bringe frem de bedste ord, som for tiden lød *inden for den åndelige lejr*, hvori vor skole havde sit hjem.

Det er kun sjældent og egentlig modstræbende, jeg har hentet en særlig kendt taler fra andre lejre. Nej, ved vore nuværende efterårsmøder er det ikke talerne fra os — skolens lærere — der kommer i første række, vi træder kun udfyldende til; det er heller ikke uvedkommende — endnu mindre åndelige modstandere — men det er de bedste *medkæmpere* og bannerførere for det åndsliv, vi her til daglig gærne vil leve i og arbejde for, som der ved den lejlighed kaldes på og bygges talerstol for.

At enen her sætter pris på denne ordning af møderne, viser den større og større tilslutning, de bestandig har fået; mens vi endnu i de første år kunde

samles i den gamle foredragssal, så er den tid nu længst forbi; nu har vi set dage, hvor ikke en gang det store øvelseshus kunde rumme den skare af tilhørere, der strømmer sammen.

Desuden er mødernes varighed igen forlænget. Vi begynder nu en søndag og ender en onsdag aften, altså 4 dage er nu atter i brug. Endvidere begynder også de liggende gæster at vende tilbage, vi har igen fået de fleste værelser i brug under mødet, og hermed

Ved efterårsmødet, søndag den 26. septbr. 1915.

vender atter noget af den gamle hygge tilbage: Om formiddagen og sidst på aftenen den afsluttede flok, men om eftermiddagen det store folkemøde med åbne døre ud mod alle. Det er vist rimeligt, at denne form nu vil blive den rådende i hvert fald i den nærmeste fremtid.

Til mindefesten var der 10—1200 mennesker, og det samme antal til hver af det påfølgende efterårsmødes tre søgnedage; men om søndagen var tallet sikkert oppe på de 2000.

Af særlig bemærkelsesværdige efterårsmøder skal her nævnes nogle enkelte:

I efteråret 1890 blev mødet på grund af skolens 25-års fest henlagt til de to sidste dage af oktober, således at der den 1ste novbr. kunde fortsættes med jubelfest. Det var jo egentlig en temmelig upraktisk tid for sådanne møder og fester; men ingen tænkte den gang på at flytte dem frem. Om denne smukke fest skrev jeg den gang til Højskolebladet efterstående lille meddelelse:

„Fra den gamle regel, at folkehøjskolernes efterårsmøder sædvanlig indtræffer i slutningen af september eller begyndelsen af oktober, dannede Vallekilde i år en undtagelse. Mødet har først været afholdt i dagene fra den 30. oktbr. til d. 1. novbr. Dette ordnedes således, for at man samtidig med mødet kunde fejre skolens 25-årsdag, der indfaldt den 1. novbr. Efteråret, der i begyndelsen af ugen havde tilkendegivet sin nærmelse ved koldt og barsk vejrlig, viste sig imidlertid under hele mødet i sin blideste stemning og i al den vemodige skønhed, som denne årstid kan eje.

„Allerede om onsdagen i det frygtelige storm- og regnvejr ankom de første deltagere, hovedsagelig fra Vendsyssel og andre fjærne egne, men først i løbet af torsdagen begyndte det at fylde op i de rummelige skolestuer, og nu øgedes antallet for hver dag, indtil det omsider den sidste dag, selve festdagen, nåede op til omtrent 1100. Det langt overvejende antal af de mødte var forhenværende lærlinger, der benyttede denne anledning til at aflægge skolen et besøg igen efter den længere eller kortere fraværelse, så genkendelsescener, opfriskning af gamle minder, meddelelser om senere oplevelser var, hvad man stadig så og hørte rundt omkring sig, hvor man gik og stod; og når deltagerne senere i mindet lever mødedagene om igen, vil disse

ting sikkerlig ikke blive blandt dem, tankerne mindst dvæler ved.

„Mødets to første dage forløb omtrent som ved tidligere lignende lejligheder: samtaler, forhandling og foredrag. Foruden skolens forstander Ernst Trier og to af dens lærere, Valdemar Bennike og Povl Hansen, talte i disse dage Frederik Hansen, lærer ved folkehøjskolen i Askov, samt pastor Splejs fra Egebjerg i Odsherred.

„Kl. 9 lørdag morgen samledes deltagerne oppe i skolestuerne til morgensang; Trier holdt en kort tale, hvori han særlig dvælede ved et par småoplevelser fra samme morgenstund og et par minder fra samme dags morgen for 25 år siden. Viste den dag i dag fremgang fra hin første skoledag, da måtte det ikke glemmes, hvad kirkeklokkerne fra den lille valgmenighedskirke hver dag ved sin klang skulde minde om, nemlig de ord, den bar som indskrift: „Ikke os, ikke os, Herre! men dit navn giv æren“.

„Et par timers tid brugtes nu på forskellig vis, indtil skoleklokken lidt efter middag kaldte til møde i det store øvelseshus, der lidt efter lidt næsten helt fyldtes. Gribende lød det, da den store forsamling istemte sangen: „Udrundne er de gamle dage“. Ingen anden sang er her hjemlig som den; ingen kalder som den på minderne om de bedste og rigeste timer i ens skoletid.

„Hovedtalerne holdtes derefter af forhenværende landstingsmand Niels Jokum Termansen og Trier. Varme og stærke lød ordene ud over skarerne, der lyttede i største opmærksomhed.

„Efter slutningen af den sang, der fulgte Triers tale, bragte landinspektør Chr. Vejtemeyer en tak til Trier fra alle hans gamle lærlinger, idet han med det samme fra disse overrakte ham en pengegave på 2300 kr. at

anvende enten til skolens forskønnelse eller på hvad anden måde, han selv ønskede.

„Efter at endnu gmd. Jens Mortensen, Kvarmløse, som lærling fra det første skolehold, havde påvist, hvad betydning denne skoletid havde havt for hans liv, og efter at han havde føjet sin tak til Vejtemeyers, sluttede denne del af festen; øvelseshuset blev rømmet for at give plads for de lange middagsborde; men da måltidet var endt, flyttedes de atter bort, og ordet gaves frit.

„I løbet af et par timers tid veksledes der nu uafbrudt med taler og sange, skrevne i dagens anledning. Af talere kan nævnes: Tranberg, Odense, sognepræsterne Kragh fra Gudbjerg og Avgust Kristensen fra Tårs samt sløjdlærer Aksel Mikkelsen og kandidat Borup fra Kjøbenhavn. Klokken nærmede sig nu 8, og da Trier havde sluttet talernes række — hvad der skete med en tak til gamle og ny venner —, begyndte folk fra omegnen at bryde op; men de tilbageblevne, hvis antal endnu beløb sig til flere hundrede, var dog endnu ikke mere trætte, end at de efter aftensmaden samledes igen kl. 9 og deltog i en forhandling om ét af de mange samfundsspørgsmål, der for tiden banker på alle vegne og kræver sin løsning.

„Først sent på aftenen sluttedes af, og man skiltes ad med følelsen af at have tilbragt en bevæget men ualmindelig skøn og rig dag. I løbet af søndag morgen og formiddag spredtes skarerne så atter ud over alle egne af Danmark.

„Det eneste, der ligesom blandede lidt vemod ind i den ellers så glade feststemning, var savnet af enkelte af de gamle kendte venner og støtter for skolen, særlig valgmenighedspræst Hoff; hverken han eller hans medhjælper i præstegerningen pastor Koch havde på grund af sygdom kunnet komme til stede. For dog at være

med på en måde alligevel havde Hoff sendt et åbent brev derind til mødet; det blev af Termansen oplæst umiddelbart efter hans eget foredrag.“ —

Når jeg nu efter 25 års forløb tænker tilbage på hin dag, da er der især et lille afsnit, som står så underlig levende for mig: For at bespise alle de mange mennesker havde vi måttet dække middagsbord to eller tre gange; og det trak noget ud på eftermiddagen, inden vi blev færdig.

Som jeg nu i den tid færdedes blandt den talrige skare af skolens forhenværende lærlinger, mødte mig atter og atter den udtalelse: Blot vi dog kunde finde og genkende de elever, som hørte vort skolehold til; men vi kan ikke finde og måske heller ikke genkende hverandre.

Denne stadige klage fik mig til at udpølse en måde, hvorpå savnet måske kunde afhjælpes. Og kort før Trier skulde tale inde i gymnastiksalen, fik jeg i al stilhed folk kaldt sammen omkring skolens hovedtrappe, og deroppe fra sammenkaldte jeg nu hvert skolehold for sig. Det viste sig, at der af alle de 49 skolehold kun manglede repræsentanter for ét eneste; fra alle de andre 48 var der mødt nogle, flest fra de senere år og færre fra de tidligere. Af den allerførste vinters deltagere var 6 til stede.

Jeg lod nu årgangene stille op „efter alder“, de ældste nede ved indgangsdørene til gymnastiksalen og derfra hvert andet hold mænd og hvert andet kvinder helt langt op over vejbakken mod nord. Dette var alt i orden til klokken kaldte ind til Triers og Termansens foredrag.

Jeg ser endnu Triers overraskelse, da han træder ind i gymnastiksalen og i stedet for at finde den fuld-pakket, ser den ganske tom. Jeg bad ham træde ud gennem gymnastiksalens hoveddøre; og i samme stund,

som han lukkede døren op, begyndte den mægtige skare derude at istemme en af Triers yndlingsange: „Nu skal det åbenbares, at gammel kærlighed i hver en skærsild klares og er for rust i fred“ ... På samme tid sætter flokken sig i gang frem forbi Trier, svinger til venstre, og årgang efter årgang drog ham på den måde forbi indtil den allersidste, og til denne havde den ældste nu sluttet op, således at alle de 48 årgange dannede en sammenhængende kæde, ja den herligste mindekrans eller for at benytte et af sangens ord en „kæde af kærminder“.

Da sangen var til ende, brød det ældste hold ud fra sin plads i kransen og gik med Trier i spidsen og fulgt af alle de yngre ind i salen for at høre foredragene.

Denne lille oplevelse var for mig en af dagens smukkeste.

Nogle sange fra 25-års festen skal medtages:

I.

**Ved Ernst Triers og hans skoles
sølvbryllupsfest.**

Tone: Nu tabte vor konge en fuldtro ven.

Der er ikke større og bedre trøst
i støvets land
end høre Guds egen, kendte røst,
fuldrén og sand;
hans ord står grundfast trods nymodens tanker,
det er vort livsskibs det bedste anker;
ej skuden kæntrer,
ej fjenden entrer,
når guddomsmanden er med om bord
ved mast og ror!

På sølvbryllupsfesten med højtidsfærd,
 af mindets flod
 da myldrer der frem en talrig hær
 af lysalfer god',
 de stiger af floden med gule lokker
 og om brudgommen sig kærlig flokker
 og hvisker i øre,
 hvad ej vi høre,
 men som brudgommen så godt forstår,
 mens dagen går!

De kommer alle i festligt skrud
 fra fjærn og nær
 og bringer med sig så vakkert bud,
 enhver især;
 de øser af kilden, der evigt rinder:
 de varme, de lyse, de gode minder,
 så frisk som våren,
 som vemodståren;
 de står der alle med krans i hår,
 mens dagen går!

De bringer bud fra vest og fra øst,
 fra syd og fra nord,
 de bringer bud om en gylden høst
 i flerstemmigt kor:
 om livet, der leves i borg og hytte,
 om øjne, der stråle, om øren, der lytte,
 om barnesjæle
 med mund og mæle,
 om frigjorte hjerter, der banker og slår,
 mens tiden går!

De bringer bud fra en talrig flok,
 der er dem selv,
 men ingensinde dem selv er nok!
 ved livskildens elv

fik ungdomssindet, der aldrig kan ældes,
 og troen den stærke, der ej kan fældes!
     fik kærligheden,
     med den Guds freden!
 fik håbet, der lyser som sol i høst,
     med glød i bryst!

Til alle slægters almægtige Gud
     i lys og løn,
 for brudgommen og hans favre brud
     opstiger vor bøn:
 Gid de fremdeles i alvor og gammen
 må længe leve og blive sammen,
     til liv og lykke,
     til læ og hygge
 for slægten den unge, der vågen står,
     mens tiden går!

Der er ikke større og bedre trøst
     i støvets land
 end høre Guds egen kendte røst,
     fuldrén og sand.
 Så lad det da kendes på bryllupsfesten,
 at Herren er indbudt, at netop gæsten
     vil ordet føre,
     så vi kan høre
 hans kære og milde hyrderøst
     til evig trøst!

Jørgen Vejlager.

II.

Som: Alfader! du, hvis navn i Nord.

Mod sol er vendt den grundvold god,
 som bærer Vallekilde,
 og lysets *varme* stråleflod
 fra årle gry til silde

udstrømmer over den så skønt,
at *livet* blomstrer sommergrønt
og bærer gode frugter.

Dør sommer efter vinter svandt
ved livets varme tale;
ja, fem og tyve år henrandt
nu i den skoles sale,
men ældet blev den aldrig dog;
ej nogen tidens jætte tog
dens Yduns-frugt i gemme.

Den lød just ej den hæse røst
om alt, hvad *tiden* kræver;
men kravet i *de unges* bryst,
når *hjærtets* strænge bæver,
det, så den, havde større vægt
til fostring af en helteslægt
af *mænd* og *fromme* kvinder.

Det var og er endnu dens lyst
at vække *livets* kræfter
i danske mænds og kvinders bryst,
så *viljer* gror derefter.
Den véd det godt: hver ædel sag
kun *sejrer* i et hjærtelag,
hvis varme *derfor gløder!*

Derfor gik fra dens sale ud
en ungdom, som i barmen
fik livets vækst i håb og tro
og øget hjærtevarmen,
så kendt det blev i Danevang,
den avled' dåd, den ungdomssang,
der lød på Vallekilde!

Velsignet er så mangen gang
af tusind mænd og kvinder
den plet, hvor kirkeklokkeklang
i tonedybet rinder.

Velsignelsen *fra Gud* den bar, —
og vist den skole kræfter har
til end at *leve længe!*

Ja, det vi tror: den stande må,
om meget andet synker,
og ej den bliver gammel-grå
med vissenhed og rynker,
men bærer altid ungdomsskrud,
så *liv* og *varme* strømmer ud
i tonen fra dens sale!

Albrekt Albrektsen.

III.

Tone: Habor kom fra Norges fjælde.

Nu er dag for Danaætten;
lyset skinner over Nord.
Ånden flyver over sletten,
byder gæster til sit bord,
taler med den danske tunge.
Lytter til da, Danmarks unge!

Låner øre ord at høre,
som er mér end vejr og vind,
lægger kræfter i derefter
ej til kævl og hjærnespind,
pløjer furen dyb i mulde
trods al kvalm og vinterkulde.

Lærkesangen over vangen
 kalder mænd af morgenblund
 kraft at prøve, dåd at øve,
 værd at nævne over sund;
 skræmmes ej af nattesyner,
 bindes ej af bløde dyner.

Det var klangen over vangen
 nu i femogtyve år,
 ej forgæves røsten hæves,
 lyder end i høst og vår,
 ses det kan i bøgeskoven
 som på heden og på voven.

Længe her i Vallekilde
 altid udi Danevang,
 åndens toner, stærke, milde
 klinge skal i ord og sang,
 kalde frem hvad godt, der gemmes,
 lyde, så det ej kan glemmes.

Eske M. Eskesen.

Det næste særlig mindeværdige efterårsmøde fandt sted i året 1898. Ved det blev Joakim Skovgårds mindstøtte for Trier afsløret under en mægtig tilslutning; men om denne dag henvises til nr. 5 af vort årsskrift.

Vi vil derefter gå helt frem til indeværende år.

Alt eftersom 50 års dagen for Vallekilde folkehøjskoles tilblivelse nærmede sig, begyndte tankerne stærkt at syle med, hvorledes man skulde møde denne dag.

Egentlig skulde den jo fejres som den gladeste fest; men de trykkende tidsforhold gjorde det svært for os rigtig at få jubeltonen frem, og ganske stille byttede vi navnet jubelfest om med mindefest. Vi vilde prøve,

om vi i al stilfærdighed kunde levendegøre mindet om de svundne skoledage, helst således at mindets børn, den inderlige tak og det frejdige håb, rigtig kunde op-
lives og styrkes derigennem.

Det første jeg da her har at mælde er, hvorledes der blev „nedlagt“ en

Mindesten i Vallekilde.

Mindestenen. I.

Det var i gmd. *Peder Frederiksens* gård i Vallekilde, *Trier* begyndte sin højskole den 1. novbr. 1865. Den påfølgende sommer opførte han sin egen skolebygning på en anden gårds mark uden for byen.

Ved *Peder Frederiksens* død overgik hans gård til sønnen *Frederik Pedersen*, som netop fødtes den vinter, der var højskole i hans hjem. Han blev dog ikke gammel, og nu ejer hans enke *Henriette Pedersen* gården.

I al denne tid blev der fra højskolen ofte valfartet ind til den gamle bondegård for at se det sted, hvor skolens vugge havde stået; men så skete det for et

par år siden, at gården nedbrændte, og Henriette Pedersen bestemte sig da til at lade den genopføre ude på den højtliggende mark mod øst, nærmere ud mod højskolebyen.

Haven og gårdspladsen blev derefter solgt til gmd. *Albert Larsen* fra Nekselø, som på den ryddede brandtomt lod sit ny beboelseshus opføre.

Dette kom til at ligge noget anderledes end det gamle stuehus, og netop den del af dette, hvor højskolearbejdet i sin tid foregik (storstuen), kom ikke med ind under den ny byggegrund. Denne gamle historiske plet lod *Albert Larsen* da udlægge som fredhellig jord, som en lille afgrænset mindeplet, smykket med blomster og grønt.

Da tiden så nærmede sig for skolens 50 års mindefest, og talen lejlighedsvis begyndte at dreje sig om, hvad der i den anledning skulde gøres, opstod den tanke at få denne plads smykket og sikret med et fredlyst minde.

Gmd. *Jens Mortensen*, Kvarnløse, og jeg, der ofte havde drøftet denne sag, henvendte os da til arkitekt *Ivar Bentsen* om gode råd, og vi blev da alle enige om på dette sted at nedlægge en mindesten, og kort efter havde vi en sådan opspurgt

Oppe på en mark i Bjerresø ligger en gammel stendysse, som sikkert de fleste af højskolens lærlinge har set og én eller anden gang besøgt. Den er i videre kredse kendt fra et af maleren Lundbyes billeder.

Et kort stykke fra denne store dysse skal der i ældre tid have været en mindre, som gik under navnet „den lille stendysse“, mens hin da hed „den store“.

Denne lille stendysse blev for et par menneskealder siden ryddet og overliggeren enten bortført eller sprængt. De store sidesten, der havde båret overliggeren, så vel som en mængde andre store rullesten, der havde

stået i en firkant om dyssen, blev indsat som et stykke mægtigt stengærde i skellet mellem to Bjerresø-gårde, hvoraf den ene nu ejes af gmd. Jens Jensen, den anden af gmd. Søren Peder Jensen. Stenene havde nu stået der i al den tid, de to ældre mænd mindes.

Det var en af sidestenenene i denne tidligere ryddede stendysse, Jens Mortensens opmærksomhed var bleven henledt på, og ved en henvendelse til de to mænd lykkedes det mig at sikre os en af disse sten. Det faldt for resten grumme let; ti de to naboer og ejere af skelhegnet viste den mest levende sans for vort foretagende og tilbød straks *som gave* at overdrage os, hvilken af de to sten, vi måtte finde bedst egnet for vort forehavende.

Den, der blev valgt, er en rødlig granitsten af smuk form, noget over en meter i firkant, ganske flad ovenpå og af en tredjedel meters tykkelse jævnt hen over det hele. Stenen blev fra sin plads i hegnet væltet ned på stenslæden, og med fire af vore heste forspændt, slæbtes den så ned til sit ny sted, hvor Ivar Bentsen derefter anbragte den liggende midt på den plads, hvor i sin tid skolestuen (gårdens storstue) fandtes.

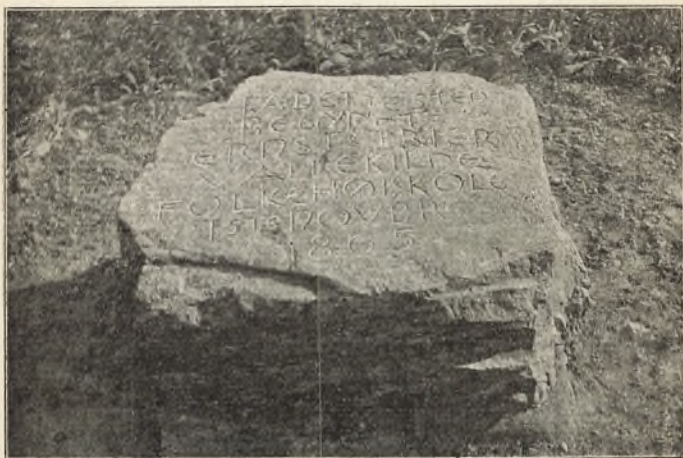
På denne liggende dyssestens overflade indhuggede så stenhugger *Nielsen*, Holbæk, efter Bentsens tegning følgende ord:

PÅ DETTE STED
 BEGYNDTE
 ERNST TRIER
 VALLEKILDE
 FOLKEHØISKOLE
 DEN 1STE NVBR. 1865.

Albert Larsen, der hele tiden har været i levende forståelse med tanken om nærmere at kendetegne dette sted, og som selv havde foretaget en del i den retning,

har ved at skænke pladsen for den gamle skolestue og ved senere tilbud om at lade så vel den som mindestenen fredlyse gjort sig fortjent af alle højskolens venner.

Det kan endnu tilføjes, at to andre af den nedbrudte dysses store sten fik jeg lov til at føre herhen til højskolen, hvor de foreløbig er opstillet ved indgangen til mølleanlægget. Alle de omtalte sten skulde nemlig

Mindestenen. II.

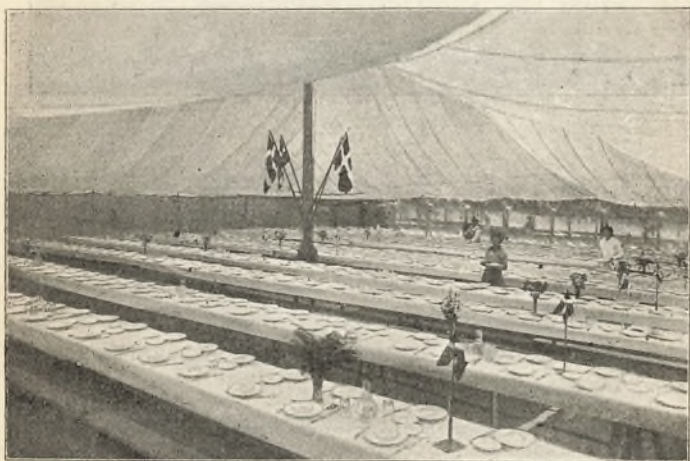
ryddes bort, da den ny Hørve—Værsløvbane netop skulde gennemskære hegnet på det sted, hvor de var bleven henbragte, da dyssen flyttedes.

Tidspunktet for festens afholdelse måtte også skænkes alvorlig overvejelse. Den 1ste nvbr. var, syntes vi, for sént, og kunde let blive for kold. Det var bedre at forene det med vort efterårsmøde til dettes sædvanlige tid sidst i septbr., således at mindefestens dag kunde indlede mødet. Denne dag blev så bestemt til lørdag den 25. septbr. med efterårsmødets fire dage lige umiddelbart efter.

Teltet rejses på boldpladsen.

En af de store vanskeligheder ved ordningen af en sådan fest er den, at man har så godt som ingen forestilling om, hvor stor en tilslutning den vil opnå. Med tanken på 25 års festen fandt vi, at der måtte sørges for plads, og vi lejede derfor et meget stort og

Bordene dækkes i teltet.

et mindre telt, således at vi herinde kunde dække til 900 bordgæster.

Dette viste sig at være heldigt, ti de første to mødedage var de fleste pladser optagne.

Allerede om fredag aften kom de første gæster; men først med middagstogene lørdag middag gik strømmen rigtig ind over os.

Vi begyndte først med et stort fællesmåltid i teltet. For at de forskellige årgange kunde kende hverandre,

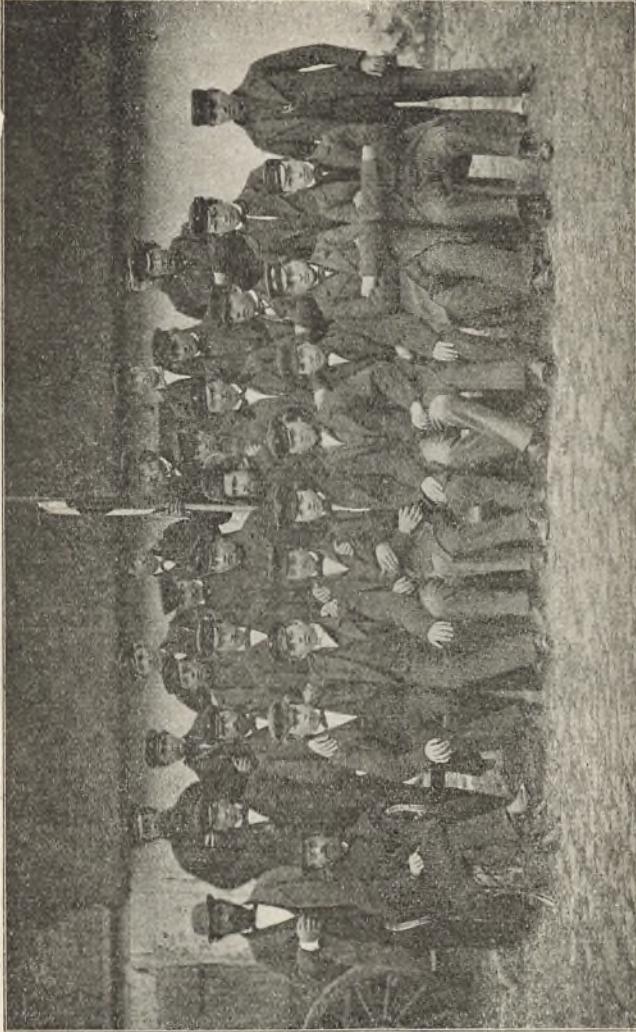

Foran teltet.

fæstede man på brystet små hvide sedler, hvorpå man havde skrevet det årstal, på hvilket man i sin tid var elev. Eleverne fra den allerførste vinter 1865—66 blev derimod udmærket ved en stor danebrogssløjfe på brystet, en lignende i mindre stil fik de lærere, lærerinder el. tjænestefolk, som i de gangne år havde været med i virksomheden her.

Af den første årgang elever opdagede jeg 6, altså mærkelig nok netop det samme tal, som ved 25-års festen 1890.

Disse 6 — nu aldrende mænd — var Jens Mortensen i Kvarmløse, Søren Pedersen i Gundestrup,

Det første skolehold i Vallekilde 1865—66.

Niels Andersen i Stenstrup, Jørgen Sørensen i Frankerup, Niels Thorsen i Vallekilde og Lars Nielsen tid-

ligere i Asnæs. Jeg må dog straks tilføje, at der muligvis var endnu flere; men i så fald blev jeg ikke opmærksom på dem. Andre af de gamle veteraner sendte breve eller telegram, f. eks. Jørgen Madsen.

Så snart det store fællesmåltid var til ende, gik vi i samlet flok ind i den gamle Vallekilde by til det sted, hvor skolens vugge havde stået, og hvor nu mindestenen lå, smykket af en af veteranerne med en smuk slyngkrans af roser, men for øvrigt dækket af et stort

Mindestenen afsløres. Midt i billedet ses det gamle pæretræ.

danebrogsflag. Vejret var vidunderligt, blikstille luft og det fineste slørede solskin. Prægtig tog den sig ud den mægtige strøm af mennesker, der bugtede og slyngede sig ad de smalle stier og veje ind mod den gamle by. Toget sluttedes af skolens vogne, der førte de ældste og svagelige ind til mindestenen. Det kneb med at få plads i den gamle haves gange og på den åbne plads foran det ny hus, Albert Larsen har rejst på brandtomten af Peder Frederiksens gamle gård. Det store, gamle pæretræ, hvorfra Trier for 50 år siden

hørte stærene fløjte så opmuntrende til ham (se hans breve til Marie Abel), det står der endnu et par favne fra mindestenen; men det bærer stærke mærker af gårdens brand.

Endelig har deltagerne hver fundet sig en plads, og fra tusinde munde bruser med sær højtidelig klang sangen „Udrundne er de gamle dage“, og da den slutter, tager Jens Mortensen, Kvarmløse, ordet. Som en af eleverne fra hin første skolevinter i Peder Frederiksens gård er det overdraget ham at „afsløre“ stenen. Han mindede da i sin lille tale om, at det var her på dette sted, hvor nu stenen lå, at en af Danmarks bedste sønner havde begyndt sin velsignede livsgerning, hvis minde i dag samlede os til fest. Og stenen, som her havde funden sin plads, var jo som bestemt dertil, selv en oldtidsmindsten, der i sløve tider var fjærnet fra sin plads, skulde nu på ny indvies til sin gamle værdighed og lære senere slægter at „fæste syn“ på, hvad ædle til alle tider kaldte livets lyst.

Han takkede de to mænd, der havde skænket stenen, dem, der havde smykket den og givet plads for den.

Og, sluttede han, så vil vi da afsløre stenen, i det vi i den dybeste tak mindes Ernst Trier og hans hjertevarme ord om dansk kristendom og dansk folkelighed, han, der satte sit liv ind på at højne og dygtiggøre den danske ungdom til at leve et sandt og et sundt menneskeliv.

Mens danebrogsflaget nu fjærnedes, det, som hidtil havde dækket stenen, istemtes verset „Flokkes tæt da Danmarks unge! ånden fandt på råd“.

En tid gik nu med at få stenen taget i øjesyn, særlig af dem, der havde havt plads i den yderste kreds.

Så gik toget atter tilbage til højskolen, hvor alle siddepladser i gymnastiksalen snart var optagne, så de senest ankomne måtte nøjes med trange ståpladser.

Vi sang den sang, som pastor Brandt (den gang i Rønnebæk) havde skrevet til skolens indvielse: „Frem bønder, frem på valen“, og sang den naturligtvis, således som Brandt oprindeligt havde formet dens sidste vers:

„Kun dér har livet skole,
 hvor folket mærker grant
 som stråler gå fra sole
 oplyses godt og sandt.
 Så give Gud hin milde,
 at ungersvendes tak
 må kranse Vallekilde
 for lyset dér, de drak“

og sidste del gentaget:

„Så give Gud hin milde,
 at unge pigers tak
 må kranse Vallekilde
 for lyset dér, de drak“ —

Denne gentagelse skal dog nok af forfatteren først være formet, da Trier i 1867 også begyndte at holde pigeskole.

Efter at jeg havde budt velkommen og sagt et par ord om meningen med indbydelsen til vor fest, talte først Triers søstersøn, forstander Johan Borup. Ud fra sit personlige kendskab til Trier og hans slægt trak han op en karakteristik af ham, idet han som udgangspunkt tog en række snart muntre og snart alvorlige træk af slægtens ældre medlemmer og der ud fra kastede stærkt lys ind over Triers person og måde at virke på.

Dernæst talte jeg om Trier som den, der i livet bestod den prøve, Kold havde stillet for ham som højskolemand: Om hvorvidt han „kunde overtale nogen til at komme på hans skole“.

Efter et ophold talte valgmenighedspræst Carl Koch i Ubberup — tidligere lærer her ved højskolen — om

Trier som den, der i sin modne alder blev ved at bevare „studenten“, ungdommen i sig, og som derfor havde så dyb en forståelse af ungdomstiden og kærlighed til de unge.

Den sidste taler om eftermiddagen var pastor Th. Helveg — i en årrække valgmenighedens præst her i Vallekilde —; hans tale drejede sig om forholdet imellem højskolen og valgmenigheden her, og hvorledes de to havde gået frem hånd i hånd.

Efter Helvegs tale skulde der have været aftensmad i det store telt; men måltidet blev på en trist måde forstyrret ved meddelelsen om, at nabogården Svendsbjærg brændte. Netop under Helvegs tale var der opkommen ild i gårdens lade, og et øjeblik truede det med, at denne gård, hvis historie er kædet så fast sammen med højskolen, som det hjem Poul Sams og Triers svigerinde Petra f. Marstrand havde bygget — helt skulde blive et rov for luerne. Dette skete dog ikke, idet det lykkedes at redde stuehuset, ligesom også besætningen blev frelst.

Først et godt stykke hen på aftenen, da man blev klar over, at ulykken dog således væsentlig blev begrænset, kom der så megen ro, at vi atter kunde tage fat, hvor vi havde sluppet.

Vi havde tænkt os aftenen tilbragt i „frit samkvem“, som Svenskerne plejer at kalde det, et slags frit samvær, hvor ord og sang kunde gives fri, og hvorunder der så imellem kunde nydes småforfriskninger.

Her blev afsunget to af de sange, der var fremkommen i dagens anledning, den ene af Albrekt Albrektsen, Hjørlunde højskole, og den anden af en gl. elev fra 1865—66. Disse og de andre modtagne sange og digte aftrykkes her længere fremme.

Jeg åbnede talernes række med at nævne den

næste prøve, Kold havde afæsket Trier som højskolemand, nemlig om han — når eleverne var kommen på hans skole så kunde „tiltale de karle“. Jeg sammenstillede dette udtryk af Kold med Grundtvigs kendte skjaldeudtryk „det levende ord“ og søgte da at klare hvad jeg havde fundet gemt i disse udtryk.

Og nu fulgte talerne slag i slag. Ikke mindre end tre af de tredive elever fra den første vinter havde ordet for at udtrykke deres tak for hvad hin vinter havde bragt dem.

En anden af de ældre elever drog mindet om Andreas Bentsen og hans gerning frem, mens yngre elever igen talte om den senere tid.

Da jeg senere langt ud på aftenen kom lidt til ro, dukkede frem i mit minde et lille vers, jeg en gang havde formet om Trier således:

„Som levende strømme,
der sént skulde stilles,
gik ordet, han førte
med glødende tunge,
vidt over landet“

Dette havde jeg i dag fået en levende bekræftelse på; endnu var strømmen ikke stilnet.

I sandhed: en god dag.

At dønningerne fra mindefesten strakte sig langt ud over den ene festdag sås tydeligt på tilslutningen til de følgende efterårsmøde-dage. Om søndagen var tilstrømningen straks om formiddagen så stor, at mangfoldige ikke kunde trænge sig ind i Korskirken til søndagsgudstjenesten. Hele formiddagen blev folk ved at strømme til; godt, at vi havde det store telt til midt-dagen. —

Da jeg kl. 2 kom ud i gymnastiksalen for at begynde mødet, stod mange hundrede mennesker endnu uden for dørene, ude af stand til at komme indenfor,

da enhver nok så lille plads her allerede var optaget. Der var ikke andet for: mødet måtte flyttes ud i haven under åben himmel. Det blev et opbrud, som havde art, da den vældige skare rejste sig og vandrede ud, idet man medførte bænke og talerstol.

På plænen foran vinduerne i beboelsesfløjen samledes nu den totusindtallige skare om talerskolen, som bavde sin plads dér, hvor vi gerne stiller den til elevmøderne om somren.

Vejret var gråt, blikstille med enkelte regndråber, men for resten mildt og behageligt.

Her holdt jeg et foredrag om de livskilder, hvoraf Triers virksomhed randt.

Senere talte højskoleforstander Alfred Poulsen, Ryslinge. Efter først at have bragt Vallekilde en hilsen i varme og smukke mindeord, holdt han et foredrag om „Vækkelse“.

Da aftenen senere faldt på, nødtes vi til atter at flytte ind i gymnastiksalen; men for at skaffe plads måtte bænkerne blive uden for med undtagelse af et par stykker til de ældre og svagelige; folk måtte stå op. Her holdt forhenværende lærer ved Vallekilde højskole Marius Sørensen, nu lærer ved Jelling seminarium, et meget livligt foredrag om „de stærke Jyder“ og deres kamp mod statens overgreb på de åndelige områder.

De efterfølgende tre dage kunde vi ganske vist være indendørs; men alle pladser var da også i brug. Talerne ved disse møders sidste tre dage var præsterne C. Koch, Th. Helveg, Jakob Trier, Askov, August Kristensen, Øster Tørslev og Fønnesbech-Wulff, og endvidere forstander Alfred Povlsen, folketingsmand Klaus Berntsen, samt skolens lærere, Vilhelm Larsen, Valdemar Bennike og mig.

Dette var det mægtigste efterårsmøde, vi endnu

har oplevet i Vallekilde, kun én gang mindes jeg en endnu større forsamling her at tale for; det var den dag i 1898 da Triers mindestøtte blev afsløret. Den dag talte forsamlingen sikkert op mod de 3000 deltagere; men det var kun den enkelte dag.

Et stort savn følte vi hver dag under den herlige fest; det var, at Sønderjyderne ikke kunde være med. Jeg traf kun to, et par søstre, hvis broder lå såret på lazarettet. Dette savn lagde en underlig dæmper over al festens lyse, frejdige glæde.

Gud give os og dem et godt og velsignet møde igen i hans dag og til hans time!

Men alle vi, som står i gerningen her, vi bringer vor dybtføjte tak til alle dem, som har været med til at øge glæden for os i de rige dage; takker dem, der var kommen her til stede, dem, der førte ordet, dem, der sendte breve, telegrammer og hilsen, dem, der hjalp os med personligt arbejde i vor travlhed, dem, der kom os til hjælp med lån af de mange brugsgenstande, der var nødvendige for at alt kunde gå godt, dem der stillede køretøjer til rådighed o. s. v. o. s. v. Nævne dem alle er uoverkommeligt, dertil er deres tal for stort. Men dem alle siger vi af hjærtet *tak*.

Gladere og frejdigere i sind går vi ind i vor næste arbejdsdag, styrket og beriget ved hvad vi har oplevet.

Året har været ualmindelig rigt på fester; nu må vi atter for en stund ombytte festdragten med arbejdstøjet; ti vel er det herligt at holde fest; men det er jo dog i det daglige, trofaste arbejde, vi skal bestå vor prøve.

Af digte og sange til 50-års festen medtages følgende:

Til Vallekilde højskoles jubilæum.

Af

en elev fra dens første vinter.

Hør, mindeklokken ringer!
 lån øre til dens slag!
 en hilsen den os bringer
 fra skolens fødselsdag;
 et blomsterflor af minder,
 der ej som tiden svinder,
 men vælder frem på ny.

I hjertet mærkes et mægtigt drag,
 det bærer mod Vallekilde;
 her nu oprinder en højtidsdag,
 som gærne fejre vi vilde

Ja, mindet drager i gammel og ung
 som gæsted' skolen derinde,
 det letter foden så gammel og tung,
 at vejen atter vi finde.

Og frem vi møder i flok og rad
 fra skolens de henrundne dage
 for fest at holde med mindekvad,
 mens tanken iler tilbage.

O løft så op da af mindets gem,
 hvad dybest lever derinde;
 vi tager af nyt og gammelt frem
 det bedste, som vi kan finde.

Vi sætter det glade på festens bord,
 hver nyde, som han kan nemme;
 men hjemlige retter i jævne ord
 bedst dog vil festglæden stemme.

Henrundne er nu de femti år,
meget sig skifter i tiden;
vekslet har blide med bange kår
for den, som deltog i striden.

Men godt, vi ved, det fra oven kom,
kom fra hans hånd i det høje;
det er ikke skæbnen, der tumler os om;
vi står i hans forsyns øje.

Vennernes sang nu på højtidens dag
klinger fra levende strænge;
bævende toner og sangbølgens slag
tone skal lydt og længe.

Nu skal om skolen der dannes en mur:
vennernes levende kæde;
nu skal der blæses i mindernes lur,
det svundne skal vækkes til glæde.

Nu skal der takkes for tiden, der gik,
og årene, som ere rundne;
nu skal det mindes hvert kærligt blik,
vi mødte i tiderne svundne.

Nu skal der bedes for fremtidens dag:
Gud signe nu gerningen stille!
Så vil vi hejse i tillid vort flag
for skolen i Vallekilde.

Til lykke med de femti år,
som nu er lagt tilbage;
jeg mindes end din unge vår
og dine spæde dage.

Jeg mindes end den unge mand,
som har dig ved sit hjærte;
nys gik han gennem gravens land
i lys af Herrens kærte.

Jeg mindes dig, du lille flok,
 hvoraf nu mange sove;
 jeg hilser dig; det tør jeg nok
 som en af flokken vove.

Jeg hilser dig, du røde flag,
 som højt fra stangen vajer;
 du hører med fra første dag
 blandt minderne vi ejer.

Jeg mindes vel den stue lav,
 hvor der lød ord så stærke;
 jeg hilser dig, du unge dag,
 som løfted' dér dit mærke.

Jeg mindes dig, du lille by,
 med dine timer stille,
 hvor håbets fugl stak højt i sky; —
 vort kære Vallekilde!

Tak for hvad vi her har fundet,
 tak for vældet her er rundet,
 tak for gyldne aks og blade,
 vi har samlet her i lade; —
 for det lyse, for det milde
 tak, åh tak mit Vallekilde!

Gid da, stedse du som lunden
 løves må til aftenstunden,
 ud i muldet rødder skyde,
 næring samle, grøde yde
 til en høst, som mindes længe
 her i „dejligst vang og vænge“.

Så bær' vi ind i festens hal
 blåøjede kærminder
 med roser, liljer og konval
 ja hver en blomst vi finder.

Dem binder vi i blomsterkrans,
 din isse skal den smykke,
 så træder frem vi som til dans
 at ønske dig til lykke.

Det gamle ønske: far da vel!
 til sidst vi ta'r i munde.
 Drik styrke end af åndens væld
 fra evighedens grunde!

Ja, jeg er selv kun en af de små og ubemærkede,
 og jeg føler godt, at dette kun er en ringe og beskeden
 takkens blomst; men må jeg have lov til at føje den
 ind i den ungersvendenes takkekrans, som for 50 år
 siden blev bunden, da vi sang og ønskede, at vor tak
 måtte kranse Vallekilde for lyset, dér vi drak.

Med hilsen
en elev fra vinteren 1865—66.

Holger og frues guldbryllup.*)

Hr. Holger han rejste så vide om land,
 blandt marker og høje så grønne
 og mødte en kvinde af højbåren stand,
 den skønneste mellem de skønne.
 Mens bonden gik rolig bag plogen,
 og fuglesang lød gennem skoven.

---

*) Forfatteren har tidligere — til skolens begyndelse — skrevet
 en sang „til Holgers og frues bryllup“. *Udg. anm.*

Han bejled til hende med alvor i sind
 og skued sin lykke i ånden.
 Hun gav ham sit ja med smil på sin kind,
 og trofast hun rakte ham hånden.
 Mens bonden gik rolig o. s. v.

Hr. Holger han rejste da atter en stund,
 opfyldt af sin kommende lykke,
 og søgte at finde en passende grund,
 hvor han sig et hus kunde bygge.

Så fandt han en plads i dejligste vang,
 den bedste, som han kunde finde,
 fik bygget et hus under bøn, under sang
 til sig og sin elskede kvinde.

Og så blev der holdt så herlig en fest,
 da Holger til bruden blev viet,
 og venner der kom fra øst og fra vest
 og ønskede held for partiet.

Den glæde, der var blandt store og små,
 kom frem gennem sangen og ordet.
 Velsignet var maden og kunde forstå,
 så ingen gik sultne fra bordet.

Og brudgom og brud fik stiftet et hjem
 til glæde og livslysets fremme,
 og det har bestået i ti gange fem,
 trods stormene ofte var slemme.

Hvad Holger har virket i dejligste vang
 ved hjælp af sin trofaste frue,
 lovpriser man nu i taler og sang
 i borg som i fattigmands stue.

Endnu har hr. Holger sit frejdige sind
 og tør ej på alderen klage,
 og fruhen hun smiler med roser på kind
 som fordum i ungdommens dage.

De vandrer så gærne i gry og i kvæld
 og glæder sig over naturen,
 de drikker af kildernes rislende væld,
 og føler sig styrket ved kuren.

Vi ønsker af hjertet — og glædes derved —
 at guldbrudeparret end længe
 må virke til glæde, til lys og til fred
 bag Svinninge blomstrende enge.

Morten Jensen.

II.

Ved Vallekilde højskoles 50-års mindefest

den 25. septbr. 1915.

Mel.: Hvor bølgen larmer højt fra sø.

Hvor sangen toner ren og skøn
 i Danas gamle have,
 den mø og svend fik dér i løn
 en vakker vuggegave;
 ti sangens magt, „violensblå“,
 kan ordets „hvide due“ nå
 ind under bøgekroner!

Imellem dale, bakker, å
 og Sjølunds favre vange,
 der stout og prud en borg mon stå
 som fanevagt for sange,
 der toner end til livets pris
 på kristen grund, på ærlig vis —
 dens navn er Vallekilde!

Mod syd et udsyn lifligt, skønt:
 frugtbare agre, enge,
 vort øje møder, nok så kønt
 et „dejlignst vang og vænge“.
 Mens Dannebrog fra borgens tind
 sig folder ud — vor ungdoms sind
 får syn for dyre minder!

I dag halvt hundred blide år
 en krans om borgen slynger,
 isprængt et yppigt rosenflor,
 mens til dens pris vi synger:
 Gid Vallekildes friske væld
 må risle klart i gry, i kvæld
 til gavn for mænd og kvinder!

Hvert lærlinghold ved festen her
 — de unge med os „gamle“ —
 vil vidne, vi har skolen kær,
 derfor den kan os samle
 for, hvor vi sént og årle fik
 at smage kildens læskedrik —
 et takkekvad at sjunge!

Jens Kristjan Karlsen,

Lærling på Vallekilde højskole i vinteren 1868—69.

 III.

Vallekilde folkehøjskole — 50-året.

(25. septbr. 1915.)

M e l.: Alfader! Du, hvis navn i nord.

”**M**od sol er lagt den grundvold god,
 som bærer Vallekilde,
 og lysets varme stråleflod
 fra årle gry til silde

udstrømmer over den så skønt,
at livet blomstrer sommergrønt —“,
vi sang — „sølvbryllupsdagen“.

Nu atter femogtyve år
blev til — de gamle dage:
„Guldbryllupsfest“ — ti gode kår
i fortid er tilbage
med minder fyldt af sol og sang
og ungdomsliv i ordets klang;
skønt -- *høvdingen* er falden.

Om end *han* faldt, hans ånd dog ej
er veget fra hans skole,
den *lever dér*; den baner vej,
derpå vi trygt kan stole.
Hvor livets ægte skoler gro'r,
der vil den sætte dybe spor
endnu til tider fjærne!

Den ånd, så tro'de han for sandt,
den var af Gud ham givet.
Med den han store sejre vandt
igennem kamp for livet.
Vil ungdomsskolen altid gå
i følge med den ånd, da må
det blive Danmarks lykke!

Og da, når krigens tordenlarm
i sejersfred må ende,
vil Danmark vist en stråle varm
fra livets skole sende;
fra vest og øst og syd på jord
da folk vil vende sig mod nord,
som kæmpeskjalden spå'de!

Albrekt Albrektsen.

Til Vallekilde folkehøjskoles 50-års fest.

Mel.: Mens Nordhavet bruser.

Hvor landet steg af sin tåge-dis,
 og hæved sig langsomt af vandet,
 der dansken sig bredte på djærve vis,
 sig gjorde til herre i landet.
 Bag Tyras virke det samlet blev,
 og Saxo kærligt dets liv beskrev.

Dér Ansgar og Ødbert de steg i land
 og Bent af de kæmpenes rækker.
 Og dér dronning Dagmar til hvide strand
 for hid med kong Valdemars snekker;
 dér korstogstidernes ridderfærd
 end tolker ungdommen livets værd.

Men vold af herrefærd ofte randt,
 og bønder blev stormandens trælle,
 og folkeånden ej sammenbandt
 de folk under Danrigets vælde,
 kun broderhjerter imod os slå
 fra Skåne, Norge og sønden å.

Og atter en stortid på ny oprandt,
 da skolen for livet blev bygget,
 hvad udad vi tabte, vi indad vandt,
 og danskhed blev folket betrygget.
 Med liv nu takker for lys i ord
 den danske ungdom i syd og nord.

Laurids Larsen,
 gl. elev.

Den 25 septbr. 1915.

Halvhundred år stod skolen
til læ for unges færd.
den spredte kundskabs glæde
og sans for livets værd!
Gid længe end den fylke
i flok en folkehær!

Thora og Bodil Lange.

Uddrag af Ernst Triers og Marie Abels brevveksling. *)

(Fortsat).

Marie til Ernst Trier.

Dalum, 27. marts 1867.

. . . For en god halv time siden fik jeg dit brev, og nu har jeg allerede fået gardinerne og frynserne pakket ind og skrevet adresse på. Er det ikke „ekspedit“!? . . . Pigerne: Jeg tror, I har handlet meget rigtigt . . . da der jo må være betydelig mindre at bestille om sommeren . . . Gid blot, vi atter kunde få Sine til vinter! . . . Der er vel ikke det allerringeste håb om, at den mageløse madam Storm vil blive til vinter. Nej, det vilde næsten også være en skam at vente; men det véd jeg, at det vilde være mig en meget stor beroligelse og glæde, om hun blev; ligesom jeg heller ikke véd, hvorledes jeg skulde være til mode nu, dersom jeg ikke havde den tanke i baggrunden, at jeg beholder den rare kone hos mig i sommer. Hils

*) Skønt det var min bestemmelse at afslutte denne brevveksling i år (se foran side 22), så viser det sig dog nu vanskeligt at skaffe plads. De sidste af brevene må da gemmes til næste år.

Udg. anm.

hende rigtig venlig fra mig; hun véd ikke, hvor ofte jeg tænker med taknemmelighed og beundring på hende . . .

Ja, jeg håber også, at vi skal få lykke til at skabe et rigtig hyggeligt og velsignet hjem med solskin og smil og glade ansigter omkring. Vorherre give os sin velsignelse dertil!

. . . Hvor det vil blive underligt at mødes med dig dagen før vort bryllup! ja, for du må da love mig at komme om tirsdagen, ikke sandt! . . .

Det er egentlig sært, at jeg aldrig skriver noget til dig om det, som dog i så høj en grad beskæftiger mine tanker, nemlig Sønderjylland, eller rettere Sønderjyderne. Hvor jeg dog tænker *meget* på dem, de kære, ulykkelige brødre og søstre derovre! Hvad skal dog enden blive! Jeg øjner ingen frelse, og dog synes jeg, det er aldeles *umuligt* at opgive håbet om en genforening.

Hvad mon du tænker om den sag. — Ja, nu må jeg være tålmodig den månedstid til, så skal vi *tale* sammen om det og så meget andet.

Der er en anden ting, Ernst, som jeg så ofte har tænkt på, at jeg vilde bede dig om, når vi blev gift — blot du kan få tid — det er noget, som jeg længe har ønsket: nemlig at læse *det ny testamente* sammen med dig, da skulde du forklare mig, hvad jeg ikke forstår, og — det bliver vist meget, ti — ak, jeg har aldrig selv læst det helt igennem — jeg har læst romaner i stedet. Tror du, vi kan gøre det, hvad Ernst? for jeg vilde så gerne . . .

Hils alle på skolen og i præstegården! . . .

Ernst Trier til Marie.

Vallekilde, 30. marts 1867.

I dette øjeblik kom et helt læs fremmede — rare folk fra Odsherred. Hver dag i denne tid er her frem-

mede . . . Mit hjærte slår dine breve i møde — i går, lad mig tilstå min svaghed, måtte jeg græde af glæde ved brevet, du sendte mig, det var, som mit eget hjærte bankede deri . . . Marie, tror du, jeg kunde få større glæde end en gang at læse den hellige skrift sammen med *dig!* Jeg trænger selv sådan til en gang igen at gå den igennem. Om ikke til anden tid, så må vi til sommer kunne få ro dertil.

Og hvor trænger også jeg til at få talt ud med nogen om Sønderjylland. På skolen gør jeg det, men med besvær; ti da er det som hjærtet sidder mig i halsen. Ja, snart skal vi to dele livet — tænk dig: *snart!* . . .

Tænk dig! i går havde jeg brev fra Ludvig Schrøder — ja virkelig fra „Heimdal“ selv, at han vil komme hertil den 10de april og blive her 3—4 dage. Det første, der gik igennem mig ved at læse hans brev, var rigtig glæde herover; det næste var et lille suk ved tanken om, at du ikke kan være med. Ja, det er bedrøvelig nok, men — ikke sandt — jeg er vis på, at du dog også er glad over, at han vil komme hertil og blive her så længe. Ti for det første vil det være mig til stor hjælp og til stort gavn for eleverne, og — for det andet — er det jo en slags anerkendelse af min gerning, fra *ham*, som *jeg* dog egentlig anser for den dygtigste højskolelærer.

Ja, hvem der nu var med i Odense i disse dage! Eleverne her har skrevet et fælles brev og sendt det til Asperup, og — i fredags, da her var besøg af lærer Leth [Starreklinte] og hele hans aftenskole, — råbte vi et kraftigt hurra for Askoverne og Asperupperne . . .

Comtessernes gartner har været her i disse dage og hjulpet os med vort havevæsen, så vi kan få vor have i foreløbig stand og de to stykker land, hvorfra skolen skal forsynes. Vi får majroer i maj, grønne

ærter til juni, og spidskål til juli. 15 $\frac{1}{2}$ lispund dejligt kokød blev saltet i går; deraf kan du få en tunge til fint smørrebrød.

I dag er hele tre stenhuggere ankommen; de skal hugge sten til det ny udhus. Endvidere er der kommen en maler til foruden Tanggård, at vi dog om mulig også kunde få dagligstuen i stand til dit komme. Jeg synes, det vil blive så kedeligt for dig, når du skulde have malere dér, efter at du var kommen hertil . . .

Tanggård har den plan med „Frueburet“ at male nogle friser ved vinduet i stedet for de nedhængende gardiner, da „vinduet“ jo ved *sommertid* skal være en *dør*, og jeg synes, det vil blive udmærket således; men jeg er bange for, at *du* ikke vil synes om det. Jeg kan jo nok nu sende dig hans tegning, og det gør jeg hermed; men du kan dog vist vanskelig dømme, før du *ser* stuen . . . derfor lad mig få lov til at opsætte alt dette til du kommer, så bliver det, som du vil have det . . .

Jeg har i dag meget at gøre: to malere og tre stenhuggere har jeg sat i arbejde og skal nu have hentet to grise og ud at købe to til. Så har jeg også to kreditforenings-taxationsmænd vandrende omkring her i huset; de skal både opvartes og have besked om mange ting. Endvidere er her et stort læs fremmede fra Kallundborg-egnen. Trods alt dette har jeg dog fået lejlighed til at holde et foredrag over reformationen i Danmark og har nu faret til at skrive brev til dig. Men jeg er så glad, og så går alting jo så let.

Vor rejseplan her tilbage fra brylluppet foreslår jeg således: Fra Dalum torsdag eftermiddag den 25. og så *enten* til Sorø, hvorfra vi da kan køre med min svoger Borup, der rimeligvis skal bjem til Skamstrup med det samme. Så kan vi fra Skamstrup køre hertil fredag formiddag — *eller* vi kan stige af i Slagelse torsdag

aften, blive dér på en gæstgivergård om natten og rejse videre næste morgen hertil. Vi kan da være her en gang om eftermiddagen. I bægge tilfælde kommer vi hertil *om dagen*. Jeg stemmer for det første, hvis Borup da vil hjem den dag — i andet fald må vi tage den anden vej. Kører vi fra Korsør eller fra Kallundborg, kommer vi hertil i mørke og meget sént. Det, synes jeg, vilde være så kedeligt. Hvad mener du?

Jeg kan komme til Dalum tirsdag middag, håber jeg da — ved at overnatte i Roskilde. Eller skal jeg først komme om aftenen, hvad ser *du* helst? . . .

Ja, jeg har da *håb* om, at madam Storm nok vil blive her til næste vinter . . .

Jeg vilde ønske, jeg kunde få tid at skrive mere endnu — jeg oplever så meget smukt med de dejlige karle; men nej — nu kun farvel! . . .

E.skr. Jeg må nu op kl. 5 hver morgen og kommer ikke i seng før kl. 12 i almindelighed, ellers kan jeg ikke nå alt, hvad her er at gøre; men det er da intet under, at jeg føler mig dårlig . . .

Marie til Ernst Trier.

Dalum, 2. april 1867.

. . . Jeg finder Tanggårds tegning til „Frueburet“ ganske *udmærket smuk*; tænk, hvor det kunde være yndigt at have de grønne bøgegrene derinde i stuen . . . Men lad det nu for resten kun vænte med udsmykningen, til jeg kommer . . .

INDHOLD.

	Side
Meddelelser	2
Fra Vallekilde folkehøjskole	3
Marie Junker	31
Ved Marie Junkers bære	37
Sølvbrylluppet, 2. april 1915	40
Aftensang	46
Ved sølvbrylluppet i Vallekilde, 2. april 1915	47
Tale ved sølvbrylluppet	51
Sange skrevne til sølvbryllupsdagen, 2. april	62
Telegrammer og skrevne digte til sølvbrylluppet, 2. april	67
Ved sommerskolens afslutning 1915	76
Trines og Valdemar Bennikes sølvbryllup, 3. avgust 1915	78
En tak fra Solbakken	82
Efterårsmøder og mindefester	83
Uddrag af Ernst Triers og Marie Abels brevveksling	123

